หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและรายงานการสำรวจงานวิจัย

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 จบสิ้นลง สภาวะการทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและอื่นๆ ตกต่ำลงเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการอุตสาหกรรม ทุกบริษัทต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดทั้งสิ้นบริษัทโตโยต้ามอเตอร์ก็เป็นบริษัทหนึ่งที่ตระหนักในเรื่องของการปรับปรุง เพื่อสำเร็จอย่างสูง แต่กระนั้นก็ตามบริษัทโตโยต้ามอเตอร์ก็มิได้หยุดนิ่ง กลับมีความประสงค์ที่จะทำการพัฒนา JIT เป็นระบบที่เกิดจาก บริษัทโตโยต้ามอเตอร์ ประเทศญี่ปุ่น โดยนาย Taichi Ohno ในเบื้องต้นจะมุ่งเน้นในการขจัดของเสีย, เศษเหลือ และงาน Rework และเน้นในการจัดการการจัดเก็บวัสดุ ต่อมาได้มีการพัฒนาต่อเนื่องจนกลายเป็นระบบที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงและถูกเรียกว่า ระบบการผลิต แบบโตโยต้า (Toyota Manufacturing System)

กุญแจสำคัญของระบบ JIT

ส่วนสำคัญของระบบการผลิตแบบทันเวลาพอดีก็คือการไหลของวัสดุอย่างราบเรียบสม่ำเสมอในการผลิตโดยใช้การจัดเก็บวัสดุในปริมาณน้อย กุญแจสำคัญของระบบ JIT ได้แก่

1. การกำหนดอัตราการผลิตอย่างคงที่

ระบบการผลิตแบบทันเวลาพอดีต้องการการไหลของวัสดุอย่างเป็นระบบ ที่ผ่านไปยังแต่ละส่วนของการผลิตตั้งแต่จากผู้จัดส่งสินค้าหรือวัตถุดิบภายนอกจนกระทั่งสำเร็จออกมาเป็นสินค้าสำเร็จรูป ในการผลิตแบบ JIT นี้ต้องทำการผลิตอย่างระมัดระวังในทุก ๆ ส่วนของการผลิตอย่างมากเพราะระดับของสินค้าคงคลังในการผลิตจะมีน้อยมากหรือมีเท่าที่จำเป็นเท่านั้น การกำหนดตารางการผลิตจึงเป็นส่วนสำคัญมากสำหรับระบบ JIT และการกำหนดตารางการผลิตแบบคงที่หรือมีการเปลี่ยนแปลงไม่มาก (ต่อด้วยการออกแบบสายการผลิตถึงอัตราการผลิต)

2. การจัดเก็บวัสดุในปริมาณต่ำ

ผู้ที่นำระบบ JIT มาใช้จะต้องสนใจในเรื่องของการจัดเก็บวัสดุในปริมาณต่ำ ในส่วนของวัสดุหรือวัตถุดิบที่จะต้องจัดซื้อจากภายนอก รวมทั้งงานระหว่างผลิต (Work in

Process) และสินค้าสำเร็จรูป ซึ่งทั้ง 3 ส่วนนี้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญมากในการจัดเก็บวัสดุทั้งหมดภายในโรงงาน ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ในการใช้พื้นที่ในโกดังเก็บวัสดุและพื้นที่ในโรงงานสูงสุดและที่สำคัญจะทำให้สามารถประหยัดเงินทุนในการจัดเก็บวัสดุได้ นอกจากนี้ปริมาณของการจัดเก็บที่เหมาะสมก็จะทำให้ขบวนการผลิตดำเนินไปได้อย่างราบเรียบ ในการส่งวัสดุจากสถานีทำงานหนึ่งไปยังอีกสถานีทำงานหนึ่ง การที่จะเพิ่มหรือลดปริมาณการจัดเก็บวัสดุจะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางการผลิตภายในโรงงาน การจัดเก็บวัสดุที่มากหรือน้อยเกินไปอาจทำให้เกิดปัญหาต่อการผลิตสินค้าได้ จึงต้องทำการแก้ปัญหาของการจัดเก็บวัสดุด้วยวิธีการที่เหมาะสมและแม่นยำโดยจะต้องยึดหลักการที่จะทำให้เกิดการจัดเก็บวัสดุที่น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น และไม่ทำให้เกิดความเสียหายต่อการผลิตเพื่อลดปริมาณของเงินทุนจมในการจัดเก็บวัสดุ

3. ขนาดของการผลิตที่เล็ก

การผลิตในปริมาณกลุ่มไม่มาก (Small Lot Size) จะต้องกระทำทั้งในการผลิตและปริมาณวัสดุที่จัดซื้อมาจากภายนอก เป็นความต่อเนื่องจากการใช้การจัดเก็บวัสดุในปริมาณต่ำ โดยทั้งปริมาณการผลิตและปริมาณการจัดเก็บจะมีความสัมพันธ์ต่อกันโดยตรงหากทำการผลิตในปริมาณต่ำก็จะมีผลให้ปริมาณของการจัดเก็บวัสดุต่ำลงด้วย ทั้งยังลดค่าใช้จ่ายในการขนถ่ายวัสดุลงได้ นอกจากนี้ยังมีผลต่อพื้นที่ในการทำงานและลดปัญหาในเรื่องของค่าใช้จ่ายในส่วนของคุณภาพ, การตรวจสอบและงานทำซ้ำ

ในการผลิตในปริมาณกลุ่มไม่มากจะต้องมีตารางการผลิตที่ค่อนข้างยืดหยุ่น ในการผลิตผลิตภัณฑ์แต่ละแบบตามตารางการผลิตจะใช้ระยะเวลาที่สั้นกว่าการผลิตแบบดั้งเดิม การกำหนดอัตราการผลิตของระบบ JIT จะกำหนดเป็นอัตราการผลิตต่อวัน (Daily Rate) เพื่อที่จะทำให้ง่ายต่อการควบคุมปริมาณการผลิตและลดปริมาณการผลิตในแต่ละกลุ่มลง ในขณะที่การผลิตแบบดั้งเดิมจะกำหนดอัตราการผลิตยาวนานกว่า (เป็นต่อสัปดาห์หรือต่อเดือน) ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงการปรับตั้งเครื่องจักรในการผลิตที่เหมาะสมด้วย

4. การปรับตั้งเครื่องจักรอย่างรวดเร็วและค่าใช้จ่ายต่ำ

การผลิตในปริมาณแต่ละกลุ่มน้อยต้องการการปรับตั้งเครื่องจักรบ่อยครั้งมากขึ้นและจะต้อง สามารถปรับตั้งเครื่องจักรได้อย่างรวดเร็วและมีค่าใช้จ่ายในการปรับตั้งแต่ละครั้งในต้นทุนที่ต่ำ จึงต้องมีการอบรมพนักงานที่รับผิดชอบในการปรับตั้งเครื่องจักรให้เกิดความชำนาญเพื่อที่จะสามารถทำการปรับตั้งเครื่องจักรได้อย่างรวดเร็ว เครื่องมือและอุปกรณ์ในการ

ปรับตั้งเครื่องจักรก็มีความสำคัญแก่กันกับขั้นตอนหรือวิธีการปรับตั้งเครื่องจักร จะต้องง่าย มีมาตรฐานและสามารถใช้งานได้ในหลาย ๆ ลักษณะการใช้เทคนิคในการแบ่งกลุ่มเครื่องจักร (Group Technology) ก็เป็นเทคนิคหนึ่งในการปรับลดระยะเวลาการปรับตั้งเครื่องจักรได้

5. การวางผังโรงงาน

การวางผังโรงงานตามระบบ JIT จะเน้นในส่วนของความต้องการของผลิตภัณฑ์ เครื่องมือเครื่องจักรทั้งหมดจะถูกจัดวางในตำแหน่งและทิศทางที่เอื้ออำนวยต่อขบวนการผลิตและการประกอบของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ จะมีการหลีกเลี่ยงการเคลื่อนที่หรือขนถ่ายวัสดุในปริมาณมากในระหว่างสถานีทำงานแต่ละสถานีหรือพยายามลดการจัดเก็บระหว่างขนถ่ายวัสดุ เช่นเดียวกันกับการลดพื้นที่ที่ใช้ในการผลิต ผังโรงงานตามระบบ JIT จะมีแนวโน้มที่เล็กลงกระทัดรัด และมีประสิทธิภาพสูง การจัดวางเครื่องมือเครื่องจักรจะวางใกล้กันที่สุดเท่าที่จะทำได้ ตามเงื่อนไขต่าง ๆ ที่มีและจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างผู้ปฏิบัติงาน

6. การบำรุงรักษาเชิงป้องกัน

เพราะว่าระบบ JIT เป็นระบบที่มีปริมาณของการจัดเก็บวัสดุระหว่างผลิตน้อย การหยุดชะงักหรือการเสียของเครื่องจักรเครื่องหนึ่งจึงมีผลต่อการผลิตอย่างมาก แต่ระบบ JIT ก็ไม่แนะนำให้เพิ่มระดับของการจัดเก็บวัสดุระหว่างผลิต โดยทั่วไปจะใช้โครงการการบำรุงรักษาเชิงป้องกัน (Preventive Maintenance) การบำรุงรักษาเชิงป้องกันจะเน้นที่การดูแลป้องกันซ่อมแซมและเปลี่ยนอุปกรณ์เครื่องมือ หรือชิ้นส่วนก่อนที่จะเกิดความเสียหาย โดยจะต้องมีการวางแผนการบำรุงรักษาเครื่องจักร โดยเฉพาะในชิ้นส่วนที่มีผลต่อการหยุดชะงักของเครื่องจักรและให้ผู้ปฏิบัติงานบำรุงรักษาและใช้เครื่องมือที่ตนเองรับผิดชอบอยู่

7. ความยืดหยุ่นของแรงงาน

ในระบบ JIT จะมีการอบรมพนักงานให้รู้จักและเข้าใจถึงการทำงานอย่างยืดหยุ่น โดยเป็นการเพิ่มระดับความสามารถในการทำงานในหน้าที่ต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น นอกเหนือจากงานที่ตนเองรับผิดชอบอยู่เพื่อตอบสนองในหัวข้ออื่น ๆ ของระบบ JIT เช่น การอบรมให้รู้ถึงการบำรุงรักษาเครื่องจักรเพื่อให้เกิดการบำรุงรักษาเชิงป้องกัน,การอบรมการทำงานในหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในแผนกของตนเพื่อช่วยเหลือในเวลาที่ผู้ปฏิบัติงานอื่นต้องการความช่วยเหลือ เป็นต้น ประโยชน์ที่ได้จากการทำงานอย่างยืดหยุ่นนี้คือจะทำให้เกิดการผลิตที่มีประสิทธิภาพและสามารถ

รักษาระดับของการผลิตที่กำหนดได้ตามตารางการผลิตได้ รวมทั้งการควบคุมคุณภาพของสินค้าที่รับมาจากสถานีทำงานที่สั่งมาในสถานีทำงานของตน ผู้ปฏิบัติงานยังสามารถวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดีอันจะเป็นประโยชน์ต่อการควบคุมคุณภาพของการผลิต แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้ปฏิบัติจะต้องสามารถทำงานได้ในทุก ๆ แผนก เพียงแต่จะต้องสามารถรับผิดชอบในงานก่อนและหลังสถานีทำงานของตนได้ (One - up and Ond - down) การจะใช้ระบบของการทำงานอย่างยืดหยุ่นนี้จะต้องมีระบบจูงใจที่ดีเพื่อตอบสนองความต้องการของการทำงานอย่างยืดหยุ่น

8. การผลิตสินค้าคุณภาพสูง

การผลิตระบบ JIT ต้องการระดับของคุณภาพสูง โดยที่ระบบ JIT จะมีการไหลของวัสดุที่สม่ำเสมอราบเรียบจะทำให้สามารถเห็นถึงข้อบกพร่องอันจะทำให้เกิดการผลิตคุณภาพต่ำได้ง่าย เพราะระบบ JIT มีระดับของสินค้าระหว่างผลิตและวัสดุระหว่างผลิตต่ำ หากเกิดปัญหาใด ๆ ในการผลิตขึ้นมาจะมีผลต่อการดำเนินการผลิตอย่างต่อเนื่องและจะต้องทำการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้เสร็จสิ้นอย่างรวดเร็วที่สุด เพื่อหลีกเลี่ยงการหยุดชะงักของสายการผลิต การผลิตคุณภาพสูงในระบบ JIT จะประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลัก ๆ คือ

8.1 การออกแบบผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพ - ระบบJITจะทำการผลิตผลิตภัณฑ์ด้วยวิธีการผลิตที่มีมาตรฐาน, ใช้เครื่องมือเครื่องจักรแรงงานที่มีมาตรฐานเพื่อที่จะทำให้เกิดการผลิตคุณภาพสูง ด้วยระบบของต้นทุนการผลิตต่ำ

8.2 การจัดส่งวัสดุคุณภาพสูงจากผู้ค้าภายนอก - คุณภาพของวัสดุและชิ้นส่วนเป็นส่วนที่จะทำให้เกิดการผลิตสินค้าคุณภาพสูงได้ และยังสามารถสนับสนุนนโยบายอื่น ๆ ของระบบ JIT ได้ เช่น การจัดเก็บสินค้าระดับต่ำ, การลดขั้นตอนการตรวจสอบเป็นต้น การจัดส่งวัสดุและชิ้นส่วนนอกจากจะต้องส่งในระดับคุณภาพสูงแล้ว ยังต้องส่งด้วยช่วงเวลาที่เที่ยงตรงแม่นยำตามปริมาณที่ต้องการ

8.3 การมีส่วนร่วมของแรงงาน - การอบรมทางด้านแรงงานให้เข้าใจในการผลิตที่มีคุณภาพสูงเป็นส่วนสำคัญมาก โดยเฉพาะในหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบอยู่ ต้องให้พนักงาน เข้าใจว่าจะทำการผลิตอย่างไรให้มีคุณภาพสูง และเมื่อเกิดปัญหาขึ้นมาจะมีวิธีการหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาได้อย่างไร

9. การทำงานร่วมกันด้วยความเข้าใจ

ความเข้าใจในการทำงานซึ่งกันและกันระหว่างพนักงาน, ผู้บริหารและสำเร็จสูง เพราะวัฒนธรรมของคนญี่ปุ่นมีลักษณะของความเข้าใจ เอื้ออาทรต่อกัน ความเข้าใจผู้ร่วมงาน จึงมีความจำเป็นต่อการทำงานไม่เฉพาะแต่ในระบบ JIT เท่านั้น

10. การจัดส่งวัสดุอย่างมีประสิทธิภาพ โดยระบบ Kanban

การใช้ระบบ Kanban มักถูกเรียกว่าเป็นระบบดึง (pull system) โดยจะดูว่าความต้องการเป็นอย่างไรจึงจะจัดส่งวัสดุตามความต้องการนั้น ๆ มีหลายทางที่เราจะสามารถทำการสื่อสารเพื่อการจัดส่งวัสดุภายในกระบวนการผลิต การใช้บัตร Kanban เป็นวิธีการหนึ่งที่นิยมใช้มาก Kanban เป็นภาษาญี่ปุ่นมีความหมายคือ สัญญาณหรือการสื่อสาร การจัดส่งวัสดุจะทำการจัดส่งเมื่อมีความต้องการเท่านั้น หรือในการจัดส่งทุกครั้งจะต้องมีบัตร Kanban แนบมาด้วย บัตร Kanban มาจะถูกแนบติดมากับกล่องบรรจุหรือภาชนะในการจัดเก็บวัสดุ เมื่อสถานีทำงานใดต้องการเติมวัสดุ จะทำการสื่อสารด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้พนักงานที่มีหน้าที่ในการเติมวัสดุ นำวัสดุจากแหล่งเก็บมาเติมให้ตามที่ตนเองต้องการ โดยไม่ต้องมีการพูดคุย หรือหยุดการผลิตแต่อย่างใด จึงทำให้การผลิตยังคงราบเรียบและต่อเนื่อง โดยที่พนักงานในแต่ละสถานีทำงานจะทราบว่าเมื่อตนเองใช้วัสดุหมดไปเท่าใดจึงต้องเร่งสั่งวัสดุเข้ามาเติมใหม่ ทำนองเดียวกันพนักงานในการเติมวัสดุก็จะทราบว่าจะนำวัสดุเหล่านั้นมาจากที่ใด ปริมาณเท่าไร โดยมีบัตร Kanban ในการสื่อสาร

11. การแก้ปัญหาทางการผลิต

การแก้ไขปัญหาในระบบ JIT จะต้องทำการแก้ไขหรือขจัดออกไปอย่างรวดเร็วเพราะหากปล่อยให้ปัญหาเกิดขึ้นเป็นระยะเวลายาวนานอาจทำให้เกิดการหยุดชะงักทั้งกระบวนการผลิตได้ ในบางครั้งเราไม่สามารถทำการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นคนเดียวได้ จึงจำเป็นต้องขอความช่วยเหลือจากคนอื่น ๆ ในบริเวณใกล้เคียงในระบบ JIT จะใช้สัญญาณไฟในการเรียกขอความช่วยเหลือที่เรียกว่า Andon Andon จะเป็นแสงไฟที่ประกอบด้วยหลอดไฟ 3 สี คือ สีเขียว หมายถึงไม่มีปัญหาอะไร, สีเหลือง หมายถึงมีปัญหาเล็กน้อย และสีแดง หมายถึงมีปัญหามากและเป็นปัญหาสำคัญ จุดที่จัดวางตำแหน่งของ Andon จะต้องติดตั้งให้สามารถเป็นได้อย่างทั่วถึงทั้งพนักงานด้วยกันและผู้ควบคุมดูแลกระบวนการผลิต ดังนั้นในการทำงานในระบบ JIT พนักงานมิได้ทำงานลำพังเพียงคนเดียว หากแต่จะต้องสอดส่องดูแลกระบวนการผลิตที่ตนเองเกี่ยวข้องอยู่

เมื่อมีปัญหาจะต้องมีการเอาใจใส่ดูแลและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนี้เรายังใช้ระบบไฟร่วมกับระบบ Kanban ในการเติมวัสดุอย่างมีประสิทธิภาพ

12. การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ในระบบ JIT จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ในการที่จะขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิตให้หมดไป แม้กระทั่งปัญหาต่าง ๆ ได้หมดไปแล้วการปรับปรุงพัฒนาก็ยังคงมีอยู่ โดยจขะต้องสร้างจิตสำนึกให้กับพนักงานทุกคนในการที่จะไม่หยุดยั้งการปรับปรุงพัฒนากระบวนการผลิต

ประโยชน์ของระบบ JIT

ประโยชน์ที่ได้จากการนำระบบ JIT ไปใช้มากมาย ตามที่มีหลายบริษัทได้นำไปประยุกต์ใช้ ซึ่งมีส่วนสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

1. ลดระดับการจัดเก็บระหว่างผลิต, การจัดซื้อวัตถุดิบ และสินค้าสำเร็จรูป
2. ลดความต้องการของพื้นที่
3. เพิ่มระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และลดของเสีย, เศษเหลือ
4. ลดรอบระยะเวลาการผลิต
5. เพิ่มความยืดหยุ่นในการผลิตเป็นผสม
6. การไหลของการผลิตอย่างสม่ำเสมอ, ลดระยะเวลาการปรับตัวเครื่องจักร, ความยืดหยุ่นทางด้านแรงงาน
7. เพิ่มอัตราผลผลิตและระดับการใช้ประโยชน์ของเครื่องมือเครื่องจักร
8. การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของพนักงาน
9. มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ค้าภายนอกกับองค์การ
10. ลดความต้องการในการใช้แรงงานทางอ้อม เช่น การขนถ่ายวัสดุด้วยแรงงาน

การเปลี่ยนระบบการผลิตมาเป็นระบบ JIT

ความสำเร็จของการใช้ระบบ JIT ในประเทศญี่ปุ่นเป็นที่สนใจของผู้ผลิตในสหรัฐอเมริกา และในหลายประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งดูได้จากจำนวนของบริษัทอุตสาหกรรมที่เป็นระบบการผลิตให้เป็นระบบ JIT ในการที่จะเพิ่มความเป็นไปได้ในความสำเร็จที่จะนำระบบ JIT

มาใช้ องค์กรจะต้องมีความระมัดระวังและรอบคอบในการวางแผนของส่วนประกอบสำคัญต่าง ๆ ดังนี้

1. ต้องมั่นใจว่าได้รับการอนุมัติ และยอมรับจากผู้บริหารระดับสูงว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงระบบจริง ๆ และต้องมั่นใจว่าผู้บริหารระดับสูงได้มีการเตรียมการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงระบบอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการกำหนดระยะเวลาไว้ว่าจะตเองทำให้เสร็จสมบูรณ์ภายในระยะเวลาเท่าใด

2. มีการศึกษารายละเอียดอย่างเที่ยงตรงแม่นยำ ในส่วนที่ต้องการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด

3. ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากคนงาน ในการเตรียมพร้อมที่จะเข้าที่ระบบ JIT ทั้งการอบรมในการทำงานหลายหน้าที่, การประสานงาน และการแก้ปัญหา และต้องมั่นใจว่าคนงานเข้าใจกับระบบ JIT และเห็นถึงความสำคัญจำเป็นในการเข้าสู่ระบบ JIT ต้องมีการประกันถึงความปลอดภัยในการทำงาน

4. เริ่มต้นโดยการขจัดความสูญเปล่าในการปรับตั้งเครื่องจักร แต่ยังคงไว้ระบบการทำงานเดิมอยู่โดยให้คนงานช่วยในการแสดงความคิดเห็นในการขจัดเวลาการปรับตั้งเครื่องจักร

5. เริ่มต้นปรับขบวนการผลิตให้เข้าสู่ระบบ JIT ในขั้นตอนสุดท้าย และทำการปรับเปลี่ยนย้อนกลับจนถึงต้นขบวนการผลิต การปรับขบวนการในแต่ละขั้นตอนต้องทำให้ขั้นตอนนั้น ๆ บรรลุผลสำเร็จเสียก่อนที่จะทำการปรับเปลี่ยนในขั้นตอนอื่น ๆ ต่อไป อย่าทำการลดการจัดเก็บจนกว่าปัญหาหลัก ๆ จะได้รับการแก้ไขเสียก่อน

6. ปรับเปลี่ยนคู่ค้าภายนอกให้เข้าระบบ JIT ต้องเป็นขั้นตอนสุดท้าย ต้องถูกแสดงปรับเปลี่ยนของผู้ค้าภายนอกอย่างใกล้ชิดทุกขั้นตอน และทุก ๆ รายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะรายที่มีความสำคัญต่อการผลิตมากที่สุด (ทั้งปริมาณและมูลค่า) โดยต้องได้รับการรับ

ประกันจากผู้ค้าภายนอกว่าจะมุ่งมั่นในการที่จะปรับเปลี่ยนระบบให้เข้าสู่ระบบ JIT และจะจัดส่งวัสดุหรือสินค้าให้เป็นไปตามตารางการวางแผน

การคำนวณหาเวลาการผลิตรวม (Total Time Calculations)

เมื่อได้มีการจัดทำขั้นตอนการทำงานและทำการศึกษาเวลาเรียบร้อยแล้ว จะทำการคำนวณหาเวลาการผลิตรวมของผลิตภัณฑ์ ในสายการผลิตที่เราสนใจหรือทำอยู่ เวลาการทำงานทั้งหมดของเครื่องจักร, แรงงาน, การปรับตั้งเครื่องจักร, การเคลื่อนที่และการรอคอยจะถูกนำมารวมเป็นเวลาการผลิตรวม โดยที่เวลาการผลิตรวมจะถูกแบ่งแยกออกเป็นเวลาการทำงานรวมของแรงงานและเครื่องจักร เวลาทั้ง 2 ส่วนนี้จะใช้ในการกำหนดจำนวนแรงงานที่ต้องการและอัตราการใช้ประโยชน์ของเครื่องจักรซึ่งจะอยู่บนอัตราการผลิตต่อวันที่กำหนด งานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับเวลาการผลิตรวม จะประกอบด้วยงานในทุกลักษณะทั้งงานที่ต้องทำ, งานที่เพิ่มคุณค่าและงานที่ได้เพิ่มคุณค่า ในส่วนของแรงงานและ เครื่องจักร

ขั้นตอนการทำงานที่เพิ่มคุณค่าจะเป็นสิ่งที่ลูกค้าต้องการและผู้ผลิตจะต้องทำให้เกิดขึ้นตามความต้องการนั้นให้ได้ โดยทั่วไปแล้วงานที่เพิ่มคุณค่าจะอยู่ในส่วนของค่าใช้จ่ายทางตรงของการผลิตผลิตภัณฑ์ ส่วนงานที่ไม่เพิ่มคุณค่าจะอยู่ในส่วนของค่าใช้จ่ายที่ใช้ประสิทธิภาพของการผลิต งานที่ไม่เพิ่มคุณค่านี้จะทำให้ต้นทุนของการผลิตสูงขึ้น และจะทำให้อัตราการทำกำไรลดลง ความสัมพันธ์ของงานที่เพิ่มคุณค่ากับประสิทธิภาพของเวลาการผลิตรวมสามารถแสดงได้ดังนี้

$$PE = \frac{VW}{TT} \times 100\% \quad \text{.....2.1}$$

โดยที่ PE = ประสิทธิภาพของกระบวนการ (Process Efficiency)

VW = ผลรวมของเวลางานที่เพิ่มคุณค่า (Sum of the Value - Added Work Content Time)

NV = ผลรวมของเวลางานที่ไม่เพิ่มคุณค่า (Sum of the Nonvalue - Added Content Time)

TT = ผลรวมของเวลาที่เพิ่มคุณค่ากับเวลาที่ไม่เพิ่มคุณค่า (Sum of the Value-Added and Nonvalue-Added time)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในการที่เราจะเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการผลิตจะมุ่งเน้นในส่วนของการขจัดงานที่ไม่เพิ่มคุณค่าทั้งแรงงานและเครื่องจักร

การออกแบบสายการผลิต (Line Design)

อัตราการผลิตต่อวันจะถูกคำนวณไว้เพื่อเป็นเป้าหมายในการผลิตที่จะต้องทำให้บรรลุผลสำเร็จอัตราการผลิตต่อวัน นี้จะถูกกำหนดโดยฝ่ายการตลาดหรือฝ่ายบริหารระดับสูง, โดยทั่วไปแล้วการออกแบบสายการผลิตจะทำการออกแบบโดยนำค่าสูงสุดของอัตราการผลิตต่อวันที่ต้องการมาคำนวณ ถึงแม้ว่าเราจะนำค่าสูงสุดที่ต้องการมาคำนวณการผลิตแบบ JIT นี้จะง่ายต่อการเปลี่ยนแปลงในอัตราการผลิตที่ต่ำกว่าค่ากำหนด เพราะเป็นการกำหนดแบบรายวันจึงมีความยืดหยุ่นสูง

ในการคำนวณหาอัตราการผลิตต่อวันจะมีสูตรในการคำนวณดังต่อไปนี้

$$Dr = \frac{Pv}{Wd(S)} \qquad \text{.....2.2}$$

Dr = อัตราการผลิตต่อวัน (Daily Rate)

Pv = อัตราความต้องการต่อช่วงเวลา (Period Volume)

Wd = วันทำงานต่อช่วงเวลา (Work Days Per Period)

S = จำนวนกะต่อวัน

จะเห็นได้ว่าจะกำหนดความต้องการและผลิตภัณฑ์เป็นช่วงเวลาเพราะในแต่ละบริษัทจะกำหนดอัตราการผลิตเป็นช่วงเวลาที่แตกต่างกัน บางบริษัทกำหนดเป็นปี หรือแม้แต่ 6 เดือน หรือ 1 เดือน การคำนวณหาอัตราการผลิตต่อวันจึงจำเป็นต้องมีการนับวันทำงานที่แท้จริงในช่วงเวลานั้น ๆ อย่างถูกต้องแม่นยำ ตัวอย่างเช่น กำหนดความต้องการต่อเดือนเท่ากับ 500 หน่วย วันทำงานต่อเดือนเท่ากับ 20 วัน ทำงานวันละหนึ่งกะ จะได้อัตราการผลิตต่อวันคือ 25 หน่วยก็จริง แต่เราสามารถที่จะปรับเปลี่ยนอัตราดังกล่าวขึ้นลงได้เล็กน้อย เพื่อรักษาอัตราการผลิตที่ต้องการต่อช่วงเวลาที่ต้องการใช้

เมื่อได้กำหนดอัตราการผลิตต่อวันแล้วเราจะทำการคำนวณหาอัตราการผลิต (โดยมากมีหน่วยเป็นชิ้นต่อชั่วโมง) ที่ต้องการในการคำนวณหาอัตราการผลิตจะนำค่าของอัตราการ

ผลิตต่อวันมีคำนวณร่วมกับเวลาทำงานที่แท้จริงต่อกะและจำนวนกะต่อวัน โดยแสดงได้ในสูตรต่อไปนี้

$$Fr = \frac{Dr}{H(S)} \quad \text{.....2.3}$$

Fr = อัตราการผลิต

Dr = อัตราการผลิตต่อวัน

H = เวลาทำงานต่อกะ

S = จำนวนกะต่อวัน

ตัวอย่างเช่น เวลาทำงานทั้งวันเป็น 8.5 ชั่วโมง มีเวลาพักกลางวัน 30 นาที และเวลาพักระหว่างทำงานอีก 2 ช่วง ๆ ละ 15 นาที และให้มีเวลาสำหรับภาระกิจส่วนตัวอีก 12-18 นาที ดังนั้นเวลาทำงานที่แท้จริงจะเป็น 7.5 ชั่วโมง ถ้าอัตราการผลิตต่อวันเป็น 25 หน่วย จะได้อัตราการผลิตเท่ากับ 0.33 หน่วยต่อชั่วโมง

บัตรKanban

บัตร Kanban ทั่วไปจะแสดงถึงสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้ คือ จุดที่ต้องใช้วัสดุ, จุดที่จัดส่งวัสดุ, ปริมาณการจัดส่งวัสดุ, ชื่อชิ้นส่วนหรือรายละเอียดของชิ้นส่วน ในการใช้งานบางลักษณะอาจเพิ่มเติมข้อมูลอื่น ๆ ได้ เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดส่งวัสดุอย่างถูกต้องรวดเร็ว โดยข้อมูลเหล่านั้นจะต้องไม่ทำให้เกิดความสับสนในการจัดส่งวัสดุตัวอย่างของบัตรKanban แสดงได้ในรูปที่ 2.1 มีข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้คือ หมายเลขชิ้นส่วน 110407-01, ชิ้นส่วนคือ Resistor 32Ω.0.25 W, ผู้ใช้คือ Cell-4-3, ผู้จัดส่งคือ Store Room, ปริมาณในการจัดส่งคือ 50 ตัว บัตรKanbanจะมีด้วยกันหลายลักษณะทั้งแบบบัตรเดี่ยว (Single Card) และแบบคู่ (Dual Card)หรือแบบหลายบัตร(Multiple Card)

บัตรคัมบังเดี่ยวและบัตรคัมบังคู่(Sigle Card and Dual Card)

ลักษณะทั่วไปและการใช้งานของบัตรเดี่ยวคือเมื่อมีการส่งสัญญาณให้มีการเติมวัสดุ ผู้ที่มีหน้าที่ในการเติมวัสดุจะเดินมายังจุดที่ต้องการเติมวัสดุและดูบัตรคัมบัง และจะทำตามข้อมูลที่กำหนดในบัตรคัมบังทั้งหมดอย่างรวดเร็ว และจะนำวัสดุมาเติมยังตำแหน่งที่ต้องการ การใช้บัตรคัมบังแบบบัตรเดี่ยวนี้จะทำการเติมวัสดุระหว่างจุด 2 จุดเท่านั้น การใช้บัตรคัมบังคู่

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 2.1 ลักษณะทั่วไปของบัตรคัมบัง

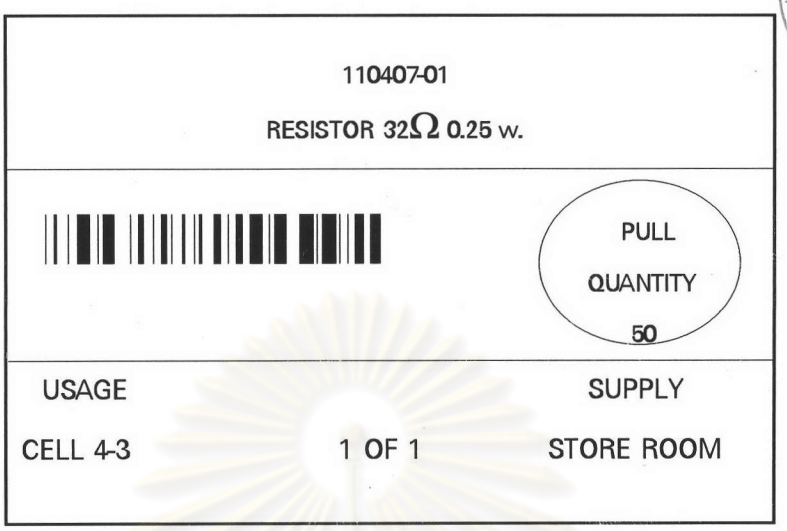

จะแตกต่างกับการใช้บัตร คัมบัง เดี่ยวในลักษณะของการเติมวัสดุแบบต่อเนื่อง เช่น เมื่อมีการส่งสัญญาณเพื่อการเติมวัสดุในสายการผลิต จะมีผู้รับผิดชอบในเติมวัสดุมายังจุดที่ต้องการเติมวัสดุ และดูรายละเอียดในบัตรคัมบัง เพื่อไปยังจุดที่จัดเก็บวัสดุที่แสดงในบัตรคัมบัง แล้วนำวัสดุตามรายละเอียดในบัตรคัมบังมายังจุดที่ต้องการ เมื่อจุดที่จัดเก็บวัสดุถูกดึงวัสดุเข้าไปในสายการผลิต หากจะใช้บัตรคัมบัง แบบบัตรคู่ จะมีการอ่านบัตรคัมบัง อีกบัตรหนึ่งที่อยู่ ณ จุดจัดเก็บวัสดุจุดแรก ก็จะมีผู้รับผิดชอบต่อบัตรคัมบัง ณ จุดจัดเก็บวัสดุจุดแรก เพื่อทำการเติมวัสดุอีกต่อหนึ่งซึ่งจะทำตามรายระเอียดที่แสดงในบัตรคัมบัง ทั้งหมด จะเห็นได้ว่าการใช้บัตรคัมบังแบบคู่นี้จะมีการเติมวัสดุ 2 ช่วง คือ จากจุดจัดเก็บวัสดุจุดหนึ่งไปยังสายการผลิต และจากจุดเก็บวัสดุจุดที่สองไปยังจุดจัดเก็บวัสดุจุดที่หนึ่ง โดยที่จุดจัดเก็บวัสดุจุดที่ 2 อาจอยู่ภายในหรือภายนอกโรงงานก็ได้ตามแต่กรณี บัตร คัมบัง ไม่ได้มีเพียงเฉพาะบัตรคู่เท่านั้น อาจมีบัตรคัมบัง แบบหลายบัตรก็ได้ ซึ่งบัตรคัมบัง แบบหลายบัตรนี้จะทำให้เกิดการเติมวัสดุแบบต่อเนื่องเป็นลูกโซ่หลายจุด ตามแต่ลักษณะการเติมวัสดุที่ต้องการ

ขนาดของการจัดเก็บวัสดุ (คัมบัง Size)

จะเริ่มทำการคำนวณหาขนาดของการจัดเก็บวัสดุก็ต่อเมื่อได้คำนวณหาอัตราการผลิตต่อวันเรียบร้อยแล้ว และต้องรู้ถึงเวลามาตรฐานการทำงานของแต่ละสถานีทำงาน รวมทั้งเวลาในการขนถ่ายเพื่อการเติมวัสดุในทุกสถานีทำงานที่ทำการพิจารณา การคำนวณหาปริมาณในการจัดเก็บวัสดุจะต้องสามารถตอบสนองอัตราการผลิตต่อกันสูงสุดได้ โดยที่ปริมาณการจัด

เก็บวัสดุจะถูกคำนวณให้มีจำนวนน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้หรือตามความต้องการปริมาณวัสดุที่แท้จริง ปริมาณของการจัดเก็บวัสดุจะเปลี่ยนแปลงขึ้นลงตามเวลาในการเติมวัสดุของสถานีทำงานนั้น ๆ การคำนวณหาขนาดของการจัดเก็บวัสดุทำได้ดังนี้

$$\text{Kanban Size} = \frac{\sum (D \times Q) R}{H \times P} \quad \text{.....2.4}$$

Kanban Size = ขนาดของการจัดเก็บวัสดุที่น้อยที่สุด

Q = ปริมาณของชิ้นส่วนที่ใช้ต่อผลิตภัณฑ์หนึ่งหน่วย

R = เวลาในการเติมวัสดุ

H = เวลาทำงานต่อกะ

P = ปริมาณวัสดุต่ออุปกรณ์จัดเก็บวัสดุ

พิจารณาปริมาณความต้องการรวมใน 1 วันเป็น 120 หน่วย ปริมาณของชิ้นส่วนที่ใช้ต่อผลิตภัณฑ์หนึ่งหน่วย 17 ชิ้น เวลาในการเติมวัสดุ 2 ชั่วโมง เวลาทำงานต่อกะ 7.5 ชั่วโมง ปริมาณวัสดุต่ออุปกรณ์จัดเก็บวัสดุที่น้อยที่สุดคือ (120 x 17 x 2) / (7.5 x 25) = 21.76 หรือ 22 ชุดของการจัดเก็บในอุปกรณ์จัดเก็บวัสดุ ดังนั้นจะได้ปริมาณการจัดเก็บเท่ากัน 22 x 25 = 550 ชิ้น

หากจะพิจารณาย้อนกลับถึงสภาพการผลิตตามปริมาณความต้องการต่อวัน ดังนี้ คือ ใน 1 วันทำงานต้องการผลิต 120 หน่วย โดยมีชิ้นส่วนที่ต้องใช้ 17 ชิ้น รวมปริมาณของวัสดุที่ต้องการต่อวันเป็น 2040 ชิ้น ใน 1 วันทำงาน 7.5 ช.ม. อัตราการผลิตในสถานีทำงานนี้ 2040 / 7.5 เท่ากับ 272 ชิ้น / ชั่วโมง ใช้เวลาในการเติมวัสดุ 2 ชั่วโมง ดังนั้นจึงต้องมีการจัดเก็บวัสดุสำหรับการผลิต 2 ชั่วโมง เพื่อรอการเติมวัสดุครั้งใหม่ เป็นปริมาณของการจัดเก็บ 544 ชิ้น หมายความว่าเมื่อใช้วัสดุในการผลิตไปจนเหลือปริมาณ 544 ชิ้น จะต้องทำการสั่งวัสดุใหม่เข้ามา โดยใช้บัตร คัมบัง หากเวลาการเติมวัสดุตรงตามเวลาคือ 2 ชั่วโมง และอัตราการใช้ชิ้นส่วนเป็น 272 ชิ้น / ชั่วโมง ผลที่ได้รับก็คือเมื่อชิ้นส่วนสุดท้ายใน 544 ชิ้นนั้นถูกใช้หมดลง วัสดุใหม่จะถูกเติมเข้ามาในสถานีทำงานพอดีเราจึงมักเรียกระบบ JIT ว่าเป็นระบบ คัมบัง เสมอ เพราะระบบ คัมบัง เป็นหัวใจของการผลิตแบบทันเวลาพอดี

JIT LIGHT

การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพในสายการผลิตจะทำให้การนำระบบ JIT ไปใช้บรรลุผลสำเร็จได้ง่ายขึ้น นอกเหนือจากที่จะมีการสื่อสารด้วยบัตร Kanban แล้ว ในระบบ JIT ยังมีระบบสัญญาณไฟ เพื่อใช้ในการสื่อสารและแสดงถึงสถานะภาพของสายการผลิต สัญญาณไฟที่ใช้นี้เรียกว่า อันดง (ANDON) อันดงเป็นภาษาญี่ปุ่นแปลว่า ตะเกียงส่องทาง ในระบบ JIT เราจะใช้อันดงเป็นสัญญาณที่จะสื่อสารใน 2 ส่วนหลัก คือ 1. เพื่อการเติมวัสดุ 2. เพื่อแสดงถึงการเกิดปัญหาในการผลิต

การใช้สัญญาณไฟในการเติมวัสดุโดยมากนิยมใช้ไฟสีเหลืองหรือบางครั้งเป็นไฟสีเหลืองแบบไซเรน เพื่อให้ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการเติมวัสดุเห็นได้อย่างชัดเจนและสามารถเห็นได้ในระยะไกล เพื่อที่จะทำการเติมวัสดุได้อย่างรวดเร็ว การใช้สัญญาณไฟสีเหลืองเพื่อการเติมวัสดุจะใช้ก็ต่อเมื่อระดับของวัสดุที่ต้องการในสถานีทำงานถึงระดับที่ต้องมีการเติมวัสดุ พนักงานในสถานีทำงานจะกดสวิทช์เพื่อให้สัญญาณไฟสีเหลืองติด สวิทช์นี้เป็นแบบเดียวกันกับสวิทช์ไฟฟ้าทั่วไป เมื่อพนักงานที่มีหน้าที่เติมวัสดุเห็นสัญญาณไฟที่จะทำการเติมวัสดุยังสถานีทำงานที่ต้องการ เมื่อการเติมวัสดุเสร็จสิ้นเรียบร้อยพนักงานประจำสถานีทำงานนั้นจะปิดสวิทช์สัญญาณไฟสีเหลือง และจะเปิดสัญญาณอีกครั้งก็ต่อเมื่อมีการเติมวัสดุครั้งใหม่

การใช้สัญญาณไฟสีแดงจะใช้ก็ต่อเมื่อเกิดการผิดพลาด หรือการหยุดชะงักของสายการผลิต ในสถานีใดสถานีหนึ่ง กรณีที่จะเปิดสัญญาณไฟสีแดงได้เช่นมีการส่งวัสดุผิดประเภทไม่ตรงตามความต้องการ หรือเกิดอุบัติเหตุขึ้นในสายการผลิต

สัญญาณไฟหรืออันดงนี้มักจะพบเห็นได้ในอุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ของญี่ปุ่น เพราะโรงงานประกอบรถยนต์การสื่อสารด้วยเสียงไม่สามารถกระทำได้โดยง่าย การสื่อสารด้วยสัญญาณไฟจึงสามารถสื่อสารได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง รวดเร็ว และสื่อสารได้ในระยะไกล

สัญญาณไฟนี้ยังเป็นส่วนหนึ่งของระบบKanbanและเป็นตัวเพิ่มประสิทธิภาพของการเติมวัสดุ โดยที่พนักงานเติมวัสดุไม่จำเป็นที่จะต้องเดินมาตรวจสอบปริมาณของวัสดุคงเหลือในทุกๆ สถานีทำงาน เพียงแต่เห็นสัญญาณไฟที่พนักงานในสายการผลิตเปิดขึ้นก็จะทราบได้ทันทีว่าเป็นสัญญาณไฟของใคร โดยสัญญาณไฟจะต้องมีอย่างน้อย 2 จุดคือที่ สถานีทำงาน

และจุดจำหน่ายวัสดุ เพื่อที่จะสื่อสารได้อย่างรวดเร็ว และสัญญาณไฟที่ตำแหน่งจุดจำหน่ายวัสดุควรมีบัตร Kanban ด้วยเพื่อที่จะสื่อให้พนักงานเติมวัสดุทราบได้ทันทีว่า สัญญาณไฟที่แสดงขึ้นมานั้นมาจากสถานีทำงานใด ต้องการวัสดุใด ปริมาณเท่าไร และจะต้องนำวัสดุนั้นมาจากจุดจำหน่ายจุดใด รายละเอียดเหล่านี้จะอยู่ในบัตร Kanban ทั้งหมด และอาจมีข้อมูลอื่นๆ ที่จำเป็นในการเติมวัสดุอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เช่น ชนิดและจำนวนของอุปกรณ์จัดเก็บวัสดุ เป็นต้น

การควบคุมคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จ (Total Quality Control, TQC)

ระบบการผลิตแบบทันเวลาพอดีอยู่บนพื้นฐานของกระบวนการผลิตคุณภาพสูง ในการที่จะผลิตผลิตภัณฑ์ตามอัตราการผลิตต่อวันที่กำหนด การควบคุมคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จ (Total Quality Control,TQC) เป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ได้ซึ่งคุณภาพของกระบวนการผลิตและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ตามอัตราการผลิตต่อวันที่ได้กำหนดไว้ ในการผลิตชั้นนำของโลกจะไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้เลยหากปราศจากการจัดทำTQC และระบบTQCเองก็ไม่สามารถที่จะประสบผลสำเร็จได้หากไม่ได้รับความร่วมมือจากถูกฝ่ายโดยเฉพาะแรงงานมาตราในกระบวนการผลิต

ระบบTQCจะถูกนำไปใช้ในทุกส่วนของกระบวนการผลิตที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะทำการผลิตหรือให้บริการและทุกคนในองค์กรจะถูกมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ TQC ในงานของตนที่ทำอยู่ และจะมีการจัดตั้งหน่วยงานที่จะรับผิดชอบในการจัดการด้าน TQC อีกส่วนหนึ่ง ในระบบการผลิตแบบทันเวลาพอดีการขจัดงานที่ทำให้คุณภาพของผลิตภัณฑ์หรือบริการลดลงยังไม่เพียงพอ เราจะต้องทำงานที่มีอยู่ทั้งหมดให้สามารถเพิ่มคุณภาพให้กับผลิตภัณฑ์หรือบริการได้อย่างครบถ้วนในทุกขั้นตอนการทำงาน การที่จะได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูงนั้นต้องเริ่มตั้งแต่การออกแบบขั้นตอนการทำงานที่มีคุณภาพ และประกอบกับการตรวจสอบ และสอบทาน ในจุดที่เป็นทางด้าน TQC ตลอดกระบวนการผลิต การทำงานที่ต้องควบคุมคุณภาพของคนงานคนหนึ่งจะกลายเป็นจุดที่ต้องตรวจสอบและสอบทาน ของคนงานอีกคนหนึ่งและจะเป็นเช่นนี้ตลอดกระบวนการผลิต การทำงานเช่นนี้จะทำให้ลดสถานีการตรวจสอบลง และลดการผลิตที่นำผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้คุณภาพไปผลิตต่อในสถานีทำงานอื่น จะเกิดเป็นคำสัญญาในการผลิตว่า“จะรับและส่งแต่ของดีเท่านั้น” ดังนั้นงานหลัก ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตแบบทันเวลาพอดีและการทำ TQC จะประกอบด้วย 3 ส่วนคือ 1. งานที่ตนเองต้องทำ 2. งานที่ต้องควบคุมคุณภาพ (TQC) 3. งานที่ต้องตรวจสอบ

การผลิตผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพนั้นจะต้องทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของลูกค้าเป็นสิ่งแรกเสียก่อน ขั้นตอนต่อไปก็คือจะต้องทราบว่าอะไรที่ทำให้ลูกค้าซื้อผลิตภัณฑ์ เราต้องนำความต้องการเหล่านั้นกลับมาทำให้เกิดการผลิตเพื่อได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพตามความต้องการของลูกค้า โดยที่จะต้องสามารถควบคุมความเปลี่ยนแปลงของต้นทุนที่ยอมรับได้ เพราะหากสินค้ามีคุณภาพตามความต้องการของลูกค้าแต่ผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับราคาที่ลูกค้าไม่สามารถซื้อได้ ก็จะทำให้เกิดความล้มเหลวทางการผลิตได้ ระบบ TQC ที่ถูกนำมาใช้ร่วมกับระบบการผลิตแบบทันเวลาพอดีนี้ ได้มีการเริ่มต้นใช้มาเป็นระยะเวลายาวนานแล้วในปี ค.ศ. 1950 และได้มีการตีพิมพ์เผยแพร่ในปี 1957 ในหัวข้อ " Industrial Quality Control " และ ต่อมาในปี 1961 ได้มีหนังสือตีพิมพ์ออกมาในชื่อเรื่อง " Total Quality Control : Engineering and Management "

Feigenbaum(1985) ได้นิยามความหมายของ TQC ไว้ว่า " ระบบที่มีประสิทธิภาพที่ใช้เพื่อการรวมการพัฒนา, การธำรงรักษา และการปรับปรุงทางด้านคุณภาพ โดยเกิดจากความพยายามของทุกฝ่ายในองค์กรที่จะทำการผลิตผลิตภัณฑ์หรือบริการ ด้วยต้นทุนที่ประหยัดที่สุดและตรงตามความต้องการสูงสุดของลูกค้า" ระบบ TQC ไม่ได้ถูกนำมาใช้เฉพาะฝ่ายผลิตเท่านั้นแต่ต้องกระจายความรับผิดชอบให้กับทุก ๆ ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายการตลาด, ฝ่ายออกแบบ, ฝ่ายตรวจสอบและฝ่ายจัดส่ง เป็นต้น กิจกรรม TQC ไม่ได้เป็นกิจกรรมของใครคนใดคนหนึ่งแต่เป็นกิจกรรมของทุกคน และไม่สามารถปฏิบัติได้ตามลำพังแต่จะต้องปฏิบัติเป็นทีมงาน มักมีผู้เข้าใจว่า TQC เป็นยาวิเศษที่จะทำให้การผลิตเต็มไปด้วยคุณภาพในระยะเวลาอันสั้น แต่ในความเป็นจริงแล้ว TQC เปรียบเสมือนยาแผนโบราณต้องผู้ใช้ต้องทราบวิธีการใช้ที่ถูกต้อง ต้องมีการประสานแต่ละส่วนทางด้านคุณภาพให้เข้ากันอย่างเหมาะสมด้วยปริมาณที่ถูกต้อง การจัดการทางระบบ TQC จะจัดการเกี่ยวกับส่วนหลัก ๆ 4 ส่วนดังนี้

1. แรงงาน - ขั้นตอนแรกของการจัดการของระบบ TQC หรือการนำระบบใด ๆ มาใช้ในองค์กรก็ตาม ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับบุคลากรเป็นสำคัญ เพราะหากบุคลากรไม่รู้สึกถึงความจำเป็นของการนำระบบ TQC มาใช้ หรือแม้แต่เข้าใจในระบบ TQC และเห็นความสำคัญจำเป็นของระบบ TQC แต่ไม่มีความสุขไม่เต็มใจในการนำระบบ TQC มาใช้ ก็จะทำให้องค์กรบรรลุสำเร็จได้ยาก ผู้บริหารจึงต้องให้ความสำคัญกับบุคลากรในทุกระดับ ผู้บริหารคนใดมองบุคลากรในระดับปฏิบัติเป็นเพียงลูกจ้าง ก็จะทำให้การผลักดันระบบ TQC เข้าไปใน

ทุกส่วนของการผลิตเป็นไปด้วยความยากลำบาก ผู้บริหารจะต้องมองว่าทรัพยากรมนุษย์ทั้งหมดในองค์กรมีความสำคัญในทุกระดับ เป็นทรัพยากรที่มีจำกัดและเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อการผลิต เป็นปัจจัยที่มีศักยภาพในตัวเองในตัวเองสามารถทำให้องค์กรประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวได้ ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์เป็นอันดับแรก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำระบบ TQC มาใช้ในการผลิต การให้ความเข้าใจในการทำงานในระบบ JIT / TQC ของบุคลากรทุกฝ่ายนี้เอง ที่จะทำให้สามารถควบคุมปัจจัยอีก 3 ส่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. คุณภาพ - ผลที่ได้รับจากผลิตผลิตภัณฑ์หรือบริการ โดยอาจวัดออกมาเป็นระดับความพึงพอใจของลูกค้า หรือมาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในการผลิต คุณภาพนี้อาจเปลี่ยนแปลงใช้ตลอดเวลา เพราะความต้องการของลูกค้าเป็นความต้องการที่ไม่หยุดนิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะการแข่งขันทางการค้าระดับสูงไม่เพียงแต่ผลิตสินค้าหรือบริการให้ได้คุณภาพตามความพึงพอใจของลูกค้าเท่านั้น ลูกค้าจะพึงพอใจในสินค้าหรือบริการมากกว่าคู่แข่ง การควบคุณภาพจึงเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องกระทำเพื่อที่จะคงไว้ซึ่งระดับความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์หรือบริการที่กระจายไปยังลูกค้า

3. ราคา ต้นทุนและกำไร - ทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องในการผลิตล้วนแต่มีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น ไม่สำคัญเลยว่าผลิตภัณฑ์ที่เราทำการจำหน่ายให้กับลูกค้าจะมีราคาต่ำเพียงใด ถ้าผลิตภัณฑ์นั้นไร้ซึ่งคุณภาพที่ลูกค้าต้องการ ถ้าไม่มีลูกค้าคนใดที่ต้องการซื้อสินค้าชิ้นนั้นเลย ในทำนองเดียวกันแม้ผลิตภัณฑ์จะมีราคาสูงเพียงใด ถ้าระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ตรงตามความต้องการของลูกค้า แต่ทั้ง 2 ส่วนยังต้องสอดคล้องกันอย่างเหมาะสม การแสวงผลกำไรของบริษัทเป็นเป้าหมายสูงสุดในการดำเนินการ แต่ต้องกระทำอย่างมีจรรยาบรรณ เพื่อความอยู่รอดของบริษัทในระยะยาว กำไรเกิดจากการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพออกสู่ตลาดและต้องควบคุมต้นทุนการผลิตได้ ในส่วนของการพัฒนาผลิตภัณฑ์เราจะต้องใช้วงล้อของการควบคุมคุณภาพให้หมุนไปในทิศทางที่ถูกต้อง วงล้อนั้นคือวงล้อ PDCA ของ DEMING แสดงในรูปที่ 2.2

4. ปริมาณ และเวลาจัดส่ง - การผลิตสินค้าหรือบริการในยุคของการแข่งขันทางการค้าสูงขณะนี้ หากเราเพียงผลิตสินค้าให้ได้คุณภาพตามความต้องการของลูกค้า ระดับราคาที่ลูกค้ายอมรับได้ และต้นทุนที่องค์กรควบคุมได้คงยังไม่พอที่จะต่อสู้กับคู่แข่งได้ ปริมาณและเวลาในการจัดส่งสินค้าเป็นสิ่งสำคัญที่ต่อเนื่องมาจากความต้องการข้างต้น หากเราไม่สามารถ

ผลิตสินค้าหรือบริการให้สู่ตลาดทันตามความต้องการของลูกค้าแล้ว อาจถูกแย่งลูกค้าหรือเสียลูกค้าได้ง่าย ปริมาณและการจัดส่งสินค้ามีผลโดยตรงต่อการผลิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการจัดเก็บสินค้า ควรมีนโยบายในการจัดเก็บสินค้าที่เหมาะสมตามความต้องการของตลาด ระบบการผลิตแบบทันเวลาพอดีมีนโยบายทางด้านการผลิตและจัดส่งสินค้าอย่างตรงเวลา โดยใช้ระบบ Kanban เข้ามาใช้จัดการในส่วนดังกล่าว

รูปที่ 2.2 แสดงวงล้อPDCA

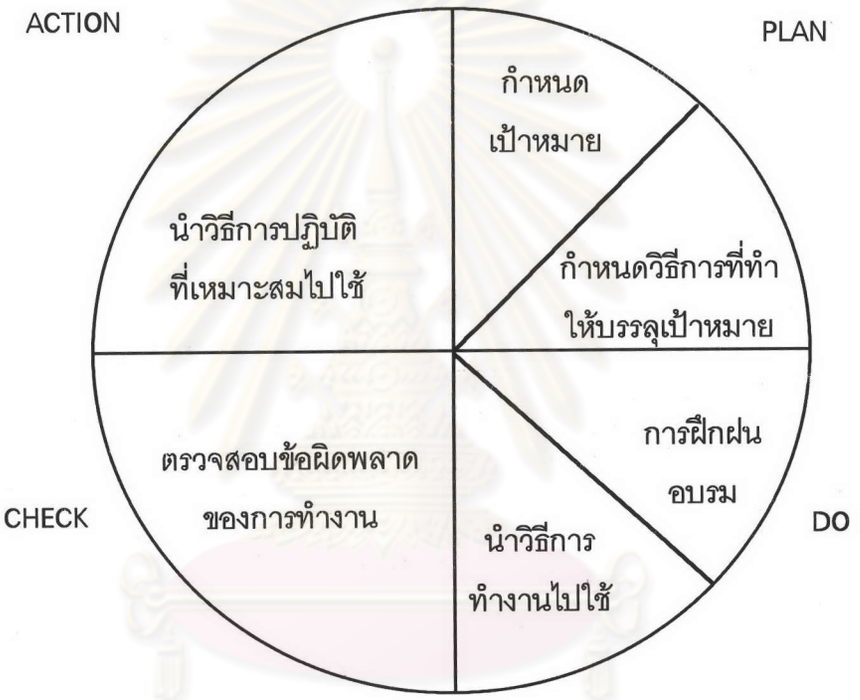

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวคิดพื้นฐานของระบบTQCสามารถแสดงได้ในรูปที่2.3 ซึ่งระบบที่พึงกระทำควบคู่ไปกับระบบJIT เพราะระบบJITจะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และต้องดำเนินไปในทิศทางที่จะทำให้เกิดการผลิตผลิตภัณฑ์คุณภาพสูง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อดีของระบบ TQC

ทำไมบริษัทหรือองค์กรทั่วไปจึงตัดสินใจที่ใช้ระบบ TQC คำตอบที่ได้รับคือ ถ้าใช้ระบบ TQC แล้วจะได้รับสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.ทำให้บริษัทมีอัตรายอดขายและเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น (Ricch Co., LTD., 1975)

2.คงไว้ซึ่งกำไรและผลประโยชน์ของพนักงานและคงไว้ซึ่งคุณภาพ ปริมาณและราคาที่จะสร้างความน่าเชื่อถือให้กับลูกค้า (Ricoh CO., LTD., 1975)

3.สร้างคุณภาพให้กับผลิตภัณฑ์หรือบริการ และยังสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า โดยต้องดำเนินการในส่วนต่างๆ ดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมของพนักงานอย่างเต็มระบบ

3.2 เน้นในส่วนของการแก้ไขปัญหา ที่สามารถทำให้เห็นภาพการสร้างกำไรให้องค์กร

3.3 ใช้กลวิธีทางสถิติให้เป็นประโยชน์สูงสุด (Tokai Chemical Industries LTD., 1975)

4. มีการจัดตั้งองค์กรที่จะเป็นศูนย์กลางรับส่งข้อมูลข่าวสารจากทุกฝ่าย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการทำให้เกิดระดับคุณภาพสูงสุด อันจะทำให้เกิดการปรับปรุง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการปรับปรุงระบบประกันคุณภาพ (Quality Assurance System) (Penel Co., LTD., 1975)

5. สร้างสรรค์สภาพการทำงานให้เอื้ออำนวย ต่อการใช้ระบบควบคุมคุณภาพในพนักงานทุกระดับชั้น และปรับปรุงการจัดเกี่ยวกับคุณภาพ (Aisin - Warner Limited, 1977)

รูปที่ 2.3 แนวคิดพื้นฐานของระบบTotal Quality Control

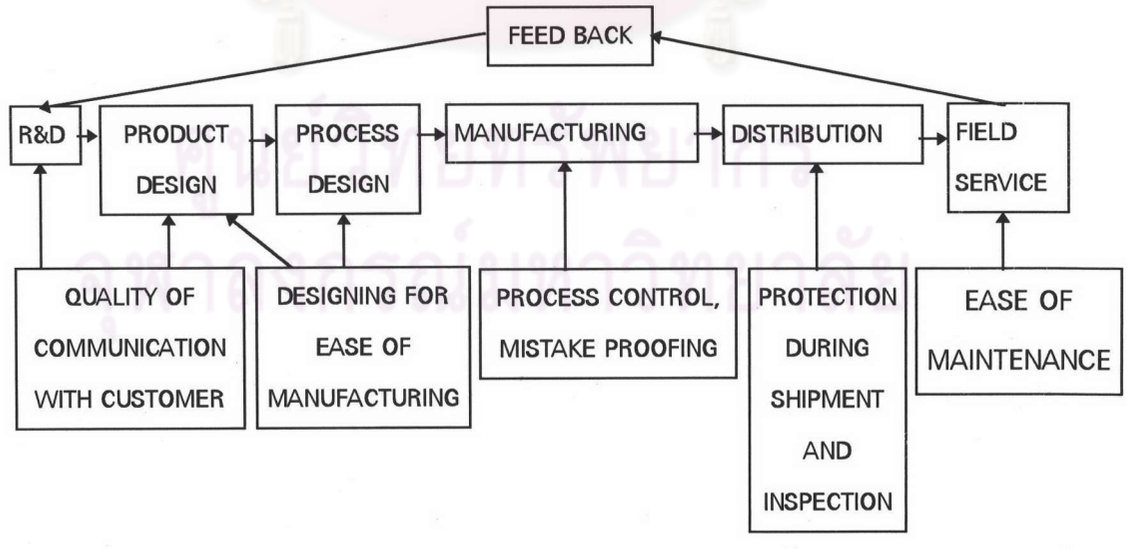

คุณภาพในกระบวนการผลิต (In - Process Quality)

ในอุตสาหกรรมการผลิตขั้นนำจะขึ้นอยู่กับกระบวนการผลิตในส่วนของแรงงานและเครื่องจักรที่จะทำการผลิตผลิตภัณฑ์ขึ้นมา โดยจะเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบในงาน, ระบบ TQC, อำนาจหน้าที่และวิธีการเหล่านี้จะทำให้เป้าหมายที่วางไว้บรรลุผลสำเร็จได้ การนำระบบ TQC มาใช้ในกระบวนการผลิตจะเริ่มใช้ตั้งแต่ต้นกระบวนการผลิตจนเสร็จสิ้นกระบวนการผลิต ในแต่ละสถานีทำงานจะมีความรับผิดชอบในส่วนของ TQC ที่แตกต่างกันออกไป การกระทำเช่นนี้จะเกิดการควบคุมคุณภาพในกระบวนการผลิตและมีผลทำให้ลดการตรวจสอบทางด้านคุณภาพนอกกระบวนการผลิต เพราะจะไม่มีผลิตภัณฑ์ที่เป็นของเสียหลุดลอดออกมาจากกระบวนการผลิตเลย ในแต่ละสถานีทำงานจะทำแต่ของดีและจะส่งเฉพาะของดีเท่านั้น

การจำแนกประเภทของงาน

ในทุก ๆ การผลิต จะสามารถแบ่งแยกลักษณะของงานได้ 4 ลักษณะใหญ่ ๆ ในแต่ละขั้นตอนของการทำงานนั้นไม่ได้หมายความว่างานทุกงานจะเป็นงานที่เพิ่มคุณค่า(Value - Added Work) ให้กับผลิตภัณฑ์ งานที่เพิ่มคุณค่าก็จะหมายถึงงานที่สามารถทำให้ผลิตภัณฑ์มีคุณสมบัติหรือคุณภาพตามที่ลูกค้าต้องการ ส่วนงานที่ไม่ได้ทำให้เกิดสิ่งที่ลูกค้าต้องการจะเรียกว่า งานที่ไม่เพิ่มคุณค่า (Nonvalue - Added Work) งานส่วนนี้เองที่เป็นงานที่ทำให้เกิดความสูญเปล่าทางการผลิต จะต้องพยายามที่จะขจัดงานในส่วนนี้ให้ลดลงมากที่สุดและในขณะเดียวกันจะต้องเพิ่มหรือดำรงไว้ซึ่งงานในส่วนที่เพิ่มคุณค่า อันจะเป็นผลทำให้อัตราผลผลิตเพิ่มขึ้นในที่สุด

งานที่ไม่เพิ่มคุณค่าสามารถสังเกตุเห็นได้โดยง่าย และเป็นส่วนที่ควรจะทำการปรับปรุงแก้ไขเป็นอันดับแรก คือ การเคลื่อนที่หรือการขนถ่ายวัสดุและการปรับตั้งเครื่องจักร การเคลื่อนที่ผลิตภัณฑ์ หรือวัสดุในกระบวนการหรือจากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่งเป็นการทำงานที่ต้องใช้เวลาในการทำงานและจะเกิดค่าใช้จ่ายในงานลักษณะนี้ด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุก ๆ การผลิตไม่พึงปรารถนา อาจเกิดมาจากการจัดระบบการผลิตไม่เหมาะสม หรือการวางผังโรงงานที่ถูกต้อง การปรับตั้งเครื่องจักรเป็นการทำงานที่จะต้องทำก่อนการปฏิบัติงานจริง ซึ่งก็เป็นงานที่ไม่เพิ่มคุณค่างานหนึ่ง การปรับลดระยะเวลาในส่วนของการปรับตั้งเครื่องจักรจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการผลิตที่มีคุณภาพ เทคนิคในการปรับลดเวลาการปรับตั้งเครื่องจักรต้องใช้เทคนิคในการปรับปรุงขั้นตอนการทำงานและความรู้ทางด้านเครื่องกล การลดจำนวนครั้งของการปรับตั้งเครื่องจักร ก็เป็นส่วนสำคัญการปรับลดจำนวนครั้งของการปรับตั้งเครื่องจักรต้องใช้การวางแผน

การผลิตที่มีประสิทธิภาพ โดยจะต้องทราบว่าจะต้องปรับตั้งเครื่องจักรเมื่อใด อย่างไร และจำนวนเท่าไร เพื่อที่จะได้มีการเตรียมพร้อมในการปรับตั้งเครื่องจักรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การคำนวณหาจำนวนงานระหว่างผลิต (Work In Process)

งานระหว่างผลิตนี้เกิดขึ้นมาจากความไม่สมดุลย์ระหว่างสถานีทำงานในสายการผลิตความไม่สมดุลย์ในสายการผลิตจะมาจากการใช้เวลาในการทำงานของแต่ละสถานีทำงานไม่เท่ากัน (เวลามาตรฐานการผลิตไม่เท่ากัน) โดยจะสนใจในสถานีทำงานที่ติดกันเท่านั้น ซึ่งการเกิดงานระหว่างผลิตนี้เอง เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดปัญหาคอขาดทางการผลิต การแก้ไขปรับปรุงงานที่ไม่สมดุลย์นี้ อาจทำได้หลายวิธี เช่นการแบ่งงานของแต่ละสถานีทำงานให้เหมาะสมเท่าเทียมกัน, การปรับปรุงวิธีการทำงานในงานที่เกิดความล่าช้าให้เร็วขึ้นเท่ากับงานสถานีทำงานที่อยู่ติดกัน เป็นต้น จำนวนของงานระหว่างผลิตที่เกิดขึ้นขึ้นอยู่กับความแตกต่างของเวลาในสถานีทำงานที่กำลังพิจารณา (2 สถานี) ยิ่งมีความแตกต่างของเวลาการทำงานระหว่างสถานีทำงาน 2 สถานีมากเท่าใด จำนวนของงานระหว่างผลิตก็จะเพิ่มขึ้นมากเท่านั้น ในระบบ JIT งานระหว่างผลิตนี้จะเรียกว่า In - Process Kanban ของสถานีทำงาน 2 สถานีหาได้จากสูตร ซึ่งเป็นส่วนของความสูญเปล่าทางการผลิตแบบหนึ่ง จะต้องขจัดและควบคุมปริมาณของงานระหว่างผลิตให้เหมาะสมงานระหว่างผลิตเกิดจากสถานีทำงานแรก ทำงานเร็วกว่าในสถานีทำงานถัดไปหนึ่งสถานี เพราะสถานีถัดไปไม่สามารถทำงานทันสถานีทำงานแรกได้ จึงทำให้เกิดงานรอการผลิตระหว่าง 2 สถานีทำงานนี้ แต่ถ้าสถานีทำงานที่ 2 ทำงานเร็วกว่าสถานีทำงานแรก จะไม่ทำให้เกิดงานระหว่างผลิต เพราะสถานีทำงานที่ 2 สามารถระบายงานได้เร็วกว่าสถานีทำงานแรก การคำนวณหาจำนวนงานระหว่างผลิต หาได้จากสูตร

$$IPK = \frac{\Delta T \times H}{T1.T2} \qquad \text{.....2.5}$$

IPK = In - Process Kamban งานระหว่างผลิต

T1 = เวลาการทำงานสถานีทำงานแรก (นาที)

T2 = เวลาการทำงานสถานีทำงานที่ 2 (นาที)

ΔT = ความแตกต่างของเวลาการทำงาน 2 สถานี

H = เวลาทำงานจริงต่อวัน (กะ)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การลดจำนวนงานระหว่างผลิต

งานระหว่างผลิตเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความสูญเปล่าทางการผลิต เทคนิคใช้ในการลดจำนวนงานระหว่างผลิตมีหลายวิธี โดยหลักการก็คือจะต้องทำให้เวลามาตรฐานการผลิตในแต่ละสถานีทำงานมีค่าใกล้เคียงกัน แต่ยังคงไว้ซึ่งอัตราการผลิตที่ต้องการ จะต้องคำนวณหารอบระยะเวลาการผลิต (Operational Cycle Time) จากจำนวนอัตราการผลิตที่กำหนด อัตราการผลิตจะกำหนดเป็นอัตราการผลิตต่อวัน การคำนวณหารอบระยะเวลาการผลิต หาได้จากสูตรดังนี้

$$OPc/t = \frac{H(S)}{Dcp} \quad \text{.....2.6}$$

Opc/t = รอบระยะเวลาการผลิต (Operational Cycle Time)

H = ชั่วโมงการทำงานที่แท้จริง (Effective Work Hours)

S = จำนวนกะต่อวัน (Work Snifts Per Day)

Dcp = อัตราการผลิตต่อวันที่กำหนด (Designed Daily Date)

รอบระยะเวลาการผลิตนี้จะใช้เป็นมาตรฐานในการคำนวณหาจำนวนงานระหว่างผลิตเพื่อจะผลักดันให้เกิดปริมาณของผลิตภัณฑ์ตามต้องการ ทุกสถานีทำงานควรจะมีเวลามาตรฐานการผลิตมากกว่า หรือเท่ากับรอบระยะเวลาการผลิตที่เป็นมาตรฐาน (Opc/t) หากสถานีทำงานใดมีเวลามาตรฐานการผลิตแตกต่างไปจากรอบระยะเวลาการผลิตมาก ก็จะทำให้เกิดจำนวนของงานระหว่างผลิตมาก สูตรในการคำนวณหางานระหว่างผลิตจึงเปลี่ยนไปดังนี้

$$IPK = I \times C / Opc/t \quad \text{.....2.7}$$

I = AT - Opc/t

C = H / AT

AT = เวลามาตรฐานการผลิตของสถานีทำงานนั้น ๆ

Opc/t = รอบระยะเวลาการผลิต

H = ชั่วโมงการทำงานที่แท้จริง

การปรับลดจำนวนงานระหว่างผลิต จะต้องทำการปรับเวลามาตรฐานการผลิตให้มีค่าเข้าสู่รอบระยะเวลาการผลิตให้ได้ เพื่อเป็นการลดความสูญเปล่าทางการผลิตทั้งทางด้านแรงงานเครื่องจักรและวัสดุ เนื่องจากการลดจำนวนงานระหว่างผลิตเราจะต้องทำการแบ่งงานย่อย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เพื่อที่จะกำหนดภาระงานให้แต่ละสถานีทำงานได้อย่างเหมาะสม งานบางอย่างเราไม่สามารถแบ่งแยกออกจากกันได้ จนทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการทำงาน การจะปรับลดจำนวนงานระหว่างผลิตก็จะเป็นไปด้วยความยากลำบากยิ่งขึ้น การลดจำนวนงานระหว่างผลิตในกรณีนี้มีด้วยกันหลายแนวทาง แนวทางหนึ่งที่มักจะถูกนำใช้ในการปรับปรุงการทำงานอย่างกว้างขวางก็คือการใช้วิชาทางด้านการศึกษางานเพื่อปรับปรุงวิธีการ, ขั้นตอนการทำงานในสถานีทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อันจะทำให้เวลามาตรฐานการผลิตลดลง การลดของเสียในสถานีทำงานก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะลดเวลามาตรฐานการผลิตหรือลดจำนวนสถานีทำงานที่ต้องการเพื่อการผลิตได้ นอกจากนี้การเพิ่มประสิทธิภาพในสายการผลิตทั้งทางด้านแรงงานและเครื่องจักร ก็จะสามารถช่วยลดจำนวนสถานีทำงานที่ต้องการได้เช่นกัน

จากแนวทางการปรับปรุงเพื่อการลดจำนวนงานระหว่างผลิตข้างต้น หากไม่สามารถจะกระทำให้เป็นผลสำเร็จได้หรือทำแล้วยังไม่เพียงพอ ก็ยังมีอีกเทคนิคหนึ่งที่ระบบ JIT นิยมนำมาใช้ในการปรับลดจำนวนงานระหว่างผลิตคือ ความยืดหยุ่นทางด้านแรงงาน (Flexible Empleyee) ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าจำนวนของงานระหว่างผลิตเกิดขึ้นจากความไม่สมดุลย์กันทางการผลิต ความไม่สมดุลย์ นี้ก็มาจากเวลามาตรฐานในการผลิตของสถานีทำงานที่อยู่ติดกันนั้นมีความแตกต่างกัน คนหนึ่งมากกว่าอีกคนหนึ่ง เวลาที่แตกต่างนี้เองหากปล่อยให้เป็นเช่นนี้ จะเกิดการรอคอยในการผลิต ในขณะที่คนงานอีกคนหนึ่งต้องทำงานอยู่ตลอดเวลา กรณีเช่นนี้จะทำให้อัตราการผลิตลดลง เนื่องจากการรอคอย เทคนิคความยืดหยุ่นทางด้านแรงงานนี้จะให้คนงานที่ว่างเนื่องจากการรอคอยเคลื่อนที่มีอีกสถานีทำงานหนึ่งเพื่อช่วยในการผลิต เพื่อที่จะทำการผลิตให้ได้ผลิตภัณฑ์มากขึ้นและยังเป็นการลดจำนวนของงานระหว่างผลิตและระยะเวลาการรอคอย การเคลื่อนที่เพื่อช่วยเหลืองานในสถานีทำงานอื่นนี้จะเคลื่อนที่ในสถานีทำงานที่อยู่ติดกันขึ้นหรือลง (One - Up or One - Down) ซึ่งเป็นหลักการเบื้องต้นของการใช้ความยืดหยุ่นทางด้านแรงงาน ในการเคลื่อนที่ที่จะช่วยเหลืองานในสถานีทำงานอื่นนั้นจะต้องมีการอบรมคนงานให้เข้าใจในลักษณะของงานในสถานีทำงานที่จะเข้าไปช่วยนั้นด้วยไม่เช่นนั้นแล้ว การเข้าไปช่วยเหลืออาจกลายเป็นเสียได้ เช่น การทำให้เกิดของเสียมากขึ้น การทำให้งานของสถานีทำงานเดิมนั้นช้าลงเป็นต้น จำนวนของเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นจะต้องเตรียมพร้อมไว้เพื่อการใช้เทคนิคนี้ด้วย

ประวัติของอนุกรมมาตรฐาน ISO 9000

ระบบคุณภาพ ISO 9000 ได้ถูกเริ่มใช้ในปี 1987 ในประเทศที่ส่งสินค้าออกไปยังประเทศแถบสหภาพยุโรป (European Union) โดยเป็นการตกลงระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายในการควบคุมและรับประกันคุณภาพของสินค้า

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ส่งออกจะต้องให้ความสนใจในระบบ ISO 9000 เพื่อให้ได้มาซึ่งการรับของ ISO 9000 ของสินค้า ถึงกระนั้นก็ตามยังมีผู้ผลิตบางรายที่สนใจแต่เพียงเพื่อการรับรองมาตรฐานแต่เพียงอย่างเดียว จึงเป็นไปได้ว่ามีการรับรองมาตรฐาน ISO 9000 แต่ยังมีการผลิตสินค้าในระดับคุณภาพต่ำ

ระบบมาตรฐานคุณภาพเริ่มต้นมาจากการพัฒนาทางการทหารในการสู้รบในสงครามและได้มีการกำหนดมาตรฐานทางการทหาร แบบแรกขึ้น MIL-Q-9858A ซึ่งเป็นมาตรฐานของอเมริกา และได้มีการตีพิมพ์เผยแพร่ในปี 1963 ตารางที่2.1แสดงประวัติของการพัฒนาแบบมาตรฐานคุณภาพ

ตารางที่2.1 แสดงประวัติของการพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพ

ปี ค.ศ.	ระบบมาตรฐานคุณภาพ
1963	MIL-Q-9858A: มาตรฐานทางการทหารอเมริกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานของมาตรฐานอื่นๆ ทั้งหมด
1968	AQAP-1,QAP-4,AQAP-9: มาตรฐานทางการทหาร NATO ซึ่งพัฒนามาจากมาตรฐาน MIL
1971	ANSI-N45.2: มาตรฐานสำหรับโครงงานพลังงานนิวเคลียร์ของอเมริกัน
1973	DEF.STD 05.20 Series มาตรฐานที่ถูกพัฒนาเพื่อผู้จัดส่งสินค้าไปยังกระทรวงกลาโหมอังกฤษ
1974	BS5179: แนวทางการเลือกใช้แรกของอังกฤษสำหรับการปฏิบัติทั่วไปและประเมินระบบประกันคุณภาพ
1975	AS1821-2,3: แนวทางการเลือกใช้แรกของออสเตรเลียสำหรับระบบควบคุมคุณภาพของผู้จัดส่งสินค้า
1978	CSA Standard CZ2990.0 Series: รายการมาตรฐานคุณภาพขององค์การมาตรฐานแคนาดา
1978	BS5750 (Part 1-6): มาตรฐานของอังกฤษสำหรับระบบคุณภาพ
1987	ISO 9000 - 9000: มาตรฐานการบริการและประกันคุณภาพขององค์การมาตรฐานระหว่างประเทศ

ในประเทศอื่นที่มีการพัฒนามาตรฐานได้แก่

เยอรมัน DFQ22-23

อเมริกา NQA-1

แอฟาริกาใต้ SABS 0157

แนวคิดในการประเมินระบบคุณภาพ ที่ตรงข้ามกับการประเมินผลิตภัณฑ์ ได้เริ่มขึ้นเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ขณะที่ความพยายามในการทำสงครามของพันธมิตรเริ่มถูกเร่งเร้าใน ค.ศ. 1943 กองทัพอังกฤษหรือจะเรียกให้ถูกต้องก็คือตัวแทนฝ่ายจัดหาของกองทัพมีหน้าที่รับผิดชอบด้านยุทโธปกรณ์ เริ่มประสบปัญหาในการจัดซื้อวัสดุระเบิด

การประกันคุณภาพวัสดุระเบิดเป็นธุรกิจที่ยุ่งยาก เพราะผู้รับสินค้าสุดท้ายไม่อยู่ในฐานะที่ให้ข้อมูลป้อนกลับได้อย่างมีประสิทธิภาพในทันทีทันใดได้ และโครงสร้างองค์การของกองทัพที่ส่งมอบผลิตภัณฑ์อาจไม่ใช่องค์การที่มีประสิทธิภาพที่สุด ในการสื่อสารด้านคุณภาพ เนื่องจากสายการบัญชาความกดดันเพิ่มขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนอุตสาหกรรมในครัวเรือนให้เป็นอุตสาหกรรมทางการทหาร มีคนงานที่ไร้ฝีมือเป็นจำนวนมาก มีการรับรู้ที่แตกต่างกันเป็นอย่างมากในเรื่องขององค์ประกอบของระบบคุณภาพที่มีประสิทธิผล

ในที่สุดตัวแทนการจัดหากองทัพอังกฤษก็พัฒนาคุณสมบัติขึ้นมาชุดหนึ่ง ซึ่งโดยทั่วไปจะชี้ให้เห็นถึงบริษัทที่มีความสามารถในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพสูง ได้อย่างสม่ำเสมอ

ในระหว่างปี ค.ศ. 1979 และ 1987 ได้มีการอภิปรายและผลงานจำนวนมากเกี่ยวกับมาตรฐานของระบบคุณภาพเกิดขึ้น หลายประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรปเริ่มเข้าใจละยอมรับคุณค่าของระบบการบริหารคุณภาพ ซึ่งที่มีมาตรฐานเหมือนกันเพียงอย่างเดียว

จากผลของการอภิปรายนี้ในปี ค.ศ. 1987 มาตรฐานอนุกรม ISO 9000 ก็จะจัดพิมพ์ขึ้นมาตรฐานระบบคุณภาพในอนุกรมนี้ รวมขอบข่ายมาตรฐานดั้งเดิมเพิ่มเข้าไปและอธิบายมาตรฐานชุดใหม่ระบบ ISO 9000 ได้รับการนำไปใช้ในประเทศกลุ่มประชาคมยุโรปในนามของ EN 29000 ต่อมาสหรัฐอเมริกาได้นำไปใช้ในชื่อของ ANSI/ASQC Q-90

โครงสร้างของระบบ ISO 9000

มาตรฐาน ISO 9000 ประกอบด้วยรูปแบบของการรับรอง 3 แบบ และแนวทางการเลือกใช้ 2 ชุด โดยแสดงได้ในรูปที่ 2.4

รูปที่2.4 รูปแบบของการรับรองมาตรฐาน ISO 9000

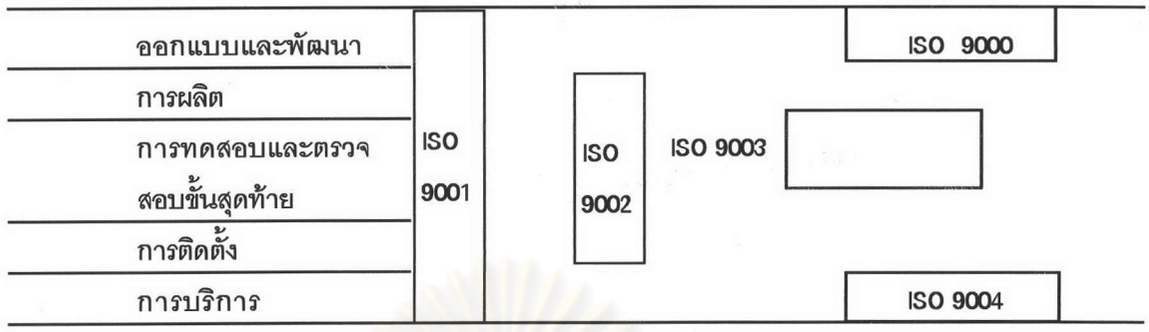

รูปแบบของมาตรฐานได้แก่

ISO 9001 "ระบบคุณภาพ" รูปแบบของการประกันคุณภาพในส่วนของการออกแบบ/พัฒนา, การผลิต, การติดตั้ง และการบริการ (ทั้งหมด)

ISO 9002 "ระบบคุณภาพ" รูปแบบของการประกันคุณภาพในส่วนของการผลิตและการติดตั้ง

ISO 9003 "ระบบคุณภาพ" รูปแบบของการประกันคุณภาพในการตรวจสอบและทดสอบขั้นสุดท้ายของมาตรฐานอีก 2 มาตรฐานได้แก่

ISO 9000 - มาตรฐานการบริหารและการประกันคุณภาพ - แนวทางการเลือกและใช้มาตรฐาน

ISO 9004 - มาตรฐานการบริหารและการประกันคุณภาพ - แนวทางการเลือกใช้

ลักษณะทั่วไปของมาตรฐาน ISO 9000

1. มาตรฐานมีลักษณะยืดหยุ่น - ถ้าการปฏิบัติในอุตสาหกรรม หรือองค์การตรงตามข้อกำหนดทุกประการ อาจเป็นไปได้ที่จะยกเว้นจากข้อกำหนด

2. มาตรฐานไม่ใช่สำหรับผู้ผลิตเท่านั้น - ถึงแม้ว่าจะเขียนขึ้นจากพื้นฐานของการผลิตก็ตามแต่สามารถประยุกต์ใช้ได้โดยง่ายกับบริษัทที่ให้บริการ และระบบการผลิตที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. มาตรฐานจะพิจารณาว่าองค์กรของท่านทั้งองค์กร - จะประกันคุณภาพของผลิตภัณฑ์และบริการอย่างไร ดังนั้นทุกๆ แผนก จะต้องมีส่วนร่วม ในการจดทะเบียน ISO 9000

4. มาตรฐานใช้ประยุกต์กับอุตสาหกรรมได้อย่างกว้างขวาง - ถึงแม้ว่าความมุ่งหมายเริ่มแรกของมาตรฐานจะถูกใช้เป็นตัวแบบ สำหรับข้อตกลงระหว่างผู้ซื้อและผู้จำหน่าย แต่มาตรฐานนี้ได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้อย่างจริงจังในอุตสาหกรรมและบริการประเภทต่างๆ อย่างกว้างขวาง

เอกสารทางคุณภาพใน ISO 9000

การให้ได้มาซึ่งการรับรองมาตรฐาน ISO 9000 จะต้องเกี่ยวข้องกับเอกสารจำนวนมาก งานเอกสารทั้งหมดที่ต้องจัดทำนี้ ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบจะต้องเข้าใจในรายละเอียดของเอกสารเหล่านั้น เอกสารที่เกี่ยวข้องได้แก่

1. คู่มือคุณภาพ - ประกอบด้วย
    1.1 นโยบายทางคุณภาพ
    1.2 แผนภูมิการจัดองค์กร
    1.3 ภาพรวมของระบบคุณภาพ

2. ขั้นตอนการทำงาน - เป็นเอกสารที่แสดงขั้นตอนว่าจะต้องทำอย่างไรบ้างจึงจะได้งานที่มีคุณภาพ แต่ไม่ได้บอกว่าทำอย่างไร และกำหนดผู้รับผิดชอบ ในแต่ละขั้นตอนการทำงาน

3. มาตรฐานการทำงาน - เอกสารที่แสดงถึงว่าจะต้องทำอย่างไรในขั้นตอนแต่ละขั้นตอน จึงจะเสร็จสิ้นการทำงานขั้นตอนนั้น

4. แบบฟอร์มบันทึกการทำงาน - เป็นเอกสารที่แสดงถึงผลการทำงาน ในทุก ๆ ขั้นตอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความสำเร็จของระบบ JIT

Sepchri (1986) ได้รายงานตัวอย่าง 5 บริษัทญี่ปุ่นที่ใช้ระบบ JIT เกี่ยวกับการผลิตชิ้นส่วนโดยผลิตในปริมาณที่ต้องการใช้ชิ้นส่วนผลการนำ JIT ของทั้ง 5 บริษัทสามารถแสดงในรูปของการเพิ่มอัตราผลผลิต,การลดเวลาในการปรับตั้งเครื่องจักร,การลดระดับสินค้าคงคลัง,การปรับปรุงคุณภาพ,การลดพื้นที่การผลิตและการลดระยะเวลาการผลิตดังแสดงในตารางที่2.2

การเพิ่มอัตราผลผลิตเป็นการวัดผลที่ถูกนำมาใช้อย่างสม่ำเสมอ เห็นได้ว่าการนำระบบ JIT ไปใช้สามารถเพิ่มขึ้น 145% ในบริษัท Tokai Rika และ 250% ในบริษัท Cannon การลดระยะเวลาการปรับตั้งเครื่องจักรก็สามารถเห็นได้ชัดเจนในบริษัท Hitachi และ Yanmar และขนาดของการผลิตก็ถูกลดลง การจัดเก็บวัสดุในกระบวนการผลิตก็ลดลงด้วย การปรับปรุงทางด้านคุณภาพของทั้ง 5 บริษัทก็เห็นได้ชัดเจน การใช้พื้นที่ในการผลิตก็ลดน้อยลงระยะเวลาการผลิตก็ถูกลดลง

นอกจากบริษัทญี่ปุ่นทั้ง 5 บริษัทที่กล่าวมาข้างต้นยังมีบริษัทญี่ปุ่นที่ได้มีการตั้งโรงงานขึ้นที่ประเทศสหรัฐอเมริกาและได้นำเทคนิคของระบบ JIT ไปใช้ในกระบวนการผลิตด้วย ตัวอย่างเช่น ในปี 1970 มีบริษัทที่ก่อตั้งขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา คือ Matsushita ได้ทำการประกอบโทรศัพท์ยี่ห้อ Motorola ในเมือง Franklins รัฐ Ilinois โรงงานแห่งนี้มีประวัติของอัตราผลผลิตและคุณภาพค่อนข้างต่ำ (ข้อบกพร่องของผลิตภัณฑ์สำเร็จมากกว่า 60%) แต่ภายใน 3 ปี ที่บริษัท Matsushita ได้นำระบบ JIT ไปใช้ทำให้บริษัทสามารถเพิ่มอัตราผลผลิตได้ 30% และลดของเสียหรือข้อบกพร่องลงเหลือ 4% อย่างไรก็ตามมาตรฐานของคุณภาพก็ยังคงไม่สูงขึ้นเท่าใดนักเพียง 0.5% (Whedurisht, 1981)

ในปี 1977 บริษัท Sanyo ได้ตั้งโรงงานเพื่อทำการผลิตโทรทัศน์ยี่ห้อ Warwide ที่เมือง Forest City มลรัฐ Arkansas ยอดขายได้ลดลงจากการผลิต 80% ของกำลังการผลิตที่ทำได้ก็ลดลงอย่างต่อเนื่อง จากเดิมผู้ถือหุ้นใหญ่ก็คือ บริษัท Sears ถือหุ้น 25% ทำการผลิตและขายภายใต้ยี่ห้อ Warwide แต่ระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ในขณะนั้นต่ำมาก บริษัท Sanyo จึงได้เข้าทำการซื้อกิจการเพื่อดำเนินการแทน และนำระบบ JIT ไปใช้ภายในระยะเวลาเพียง 2 เดือน ระดับคุณภาพของสินค้าเพิ่มขึ้น 30% อัตราผลผลิตในรายการประกอบเพิ่มขึ้น 5% อีกตัวอย่างหนึ่งคือ บริษัท Kawasaki Motors ที่เมือง Lincoin มลรัฐ Nebraska (Schonberger, 1982) โรงงาน

Kawasaki เริ่มทำการผลิตในปี ค.ศ. 1975 โดยเริ่มต้นทำการผลิตรถจักรยานยนต์ และได้เพิ่มการผลิตไปในส่วนอื่น ๆ ในเวลาต่อมา ในตอนเริ่มต้นผู้บริหารระดับกลาง ระดับต้นและคนงานเป็นชาวสหรัฐอเมริกา ส่วนผู้บริหารระดับสูงยังคงเป็นชาวญี่ปุ่นระบบ JIT ถูกนำไปใช้ในการผลิตโดยผู้จัดการโรงงานชาวอเมริกัน ตามแนวทางการผลิตของโรงงาน Kawasaki ประเทศญี่ปุ่น และทำการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งผู้จัดการชาวญี่ปุ่นได้ทำการปรับปรุงแบบเต็มรูปแบบให้เป็นการผลิตแบบทันเวลาพอดี ได้ผลของการผลิตเป็นที่น่าพอใจ

ความแพร่หลายของระบบ JIT

บริษัทอุตสาหกรรมชั้นนำในประเทศสหรัฐอเมริกาได้พิจารณารูปแบบของระบบการผลิตแบบญี่ปุ่นโดยเฉพาะระบบ JIT ว่าเพราะเหตุใดจึงประสบความสำเร็จอย่างสูง และมีความพยายามที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในบริษัทหรือกระบวนการผลิตของตน

การเชื่อมโยงของแรงงานในกระบวนการผลิตเพื่อที่จะทำการผลิตผลิตภัณฑ์จะถูกกระทำด้วยการสื่อสารและการเพิ่มศักยภาพในการแก้ไขปัญหา การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นกุญแจสำคัญที่จะทำให้ระบบ JIT บรรลุผลสำเร็จ ในปัจจุบันมีบริษัทของสหรัฐอเมริกา ที่ได้นำระบบ JIT ไปประยุกต์ใช้หลายบริษัท Sepehri (1986) ได้รวบรวมประสบการณ์จาก 13 บริษัทในสหรัฐที่นำระบบ JIT ไปประยุกต์ใช้ ได้แก่ Apple Computers, Black & Decker, Deere & Company,Frankin Electric, FMC Corporation, General Electric, Harley Davidson, Hewlett - Packard, IBM, Motorda, Omark Industries, Toyota Motor Manufacturing U.S. และ 3M ตัวอย่างของผลการที่ได้จากระบบJIT แสดงในตารางที่2.3

JIT กลยุทธ์ที่ถูกนำไปใช้ในการผลิตอากาศยาน

การผลิตเครื่องบิน จะต้องทำการผลิตด้วยงบประมาณที่จำกัด เนื่องจากเป็นการผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีราคาสูงมากและการผลิตจะเป็นแบบรวมศูนย์จนสำเร็จออกมาเป็นเครื่องบิน โดยการผลิตจะต้องผลิตได้ทันตามเวลาที่กำหนดและที่สำคัญต้องผลิตให้ได้ตามข้อกำหนดที่ลูกค้าต้องการด้วยงบประมาณที่เหมาะสม ทั้งในส่วนเครื่องบินพาณิชย์และเครื่องสำหรับทางการทหาร ในอดีตผู้ประกอบการทำการผลิตเครื่องบินมีไม่มากราย แต่ในปัจจุบันการแข่งขันสูงมาก จึงต้องมีการปรับปรุงพัฒนาเทคนิคทางการผลิตเพื่อที่จะต่อสู้แข่งขันกับทางการตลาดได้ ระบบ

ตารางที่2.2 สรุปผลการนำระบบ JIT ไปใช้ในบริษัทในประเทศญี่ปุ่น

บริษัท	ประเภทผลิตภัณฑ์	การเพิ่มอัตราผลผลิต	เวลาปรับตั้งเครื่องจักร	การลดระดับสินค้าคงคลัง	การปรับปรุงคุณภาพ	การประหยัดพื้นที่การผลิต	ระยะเวลาการผลิต
Cannon	กล้อง,อุปกรณ์ สำนักงาน	ดัชนีจาก 100 เป็น 250 เป็นการขจัดความสูญเสียจาก $15 ล้าน ในปี 1976 เป็น $ 98 ล้านในปี 1982	จาก 4 นาที เป็น 15 วินาที	ดัชนีจาก 100 ในปี 1976 เป็น 50 ในปี 1982	ดัชนีจาก 100 ในปี 1976 เป็น 50 ในปี 1982	3 เท่าในสายการประกอบเครื่องถ่ายเอกสาร	Significant
Hitachi	เครื่องใช้ภายในบ้านวงจรอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องคอม-พิวเตอร์	ดัชนีจาก 100 เป็น 178	ในสายการผลิตโลหะแผ่นจาก 160 นาที เป็น 5 นาที เครื่องจักรส่วนกลางจาก 245 เป็น 9 นาที แม่พิมพ์ 250 ตัน จาก 75 เป็น3 นาที	ดัชนีจาก 100 ในปี 1977 เป็น 60 ในปี 1981	Significant	Significant	20 วันเป็น 3 วัน
Takai Rika	ชิ้นส่วนรถยนต์	ดัชนีจาก 100 เป็น 145	แม่พิมพ์จาก 40 เป็น 2 นาที จาก 90 เป็น 20 นาที	ดัชนีจาก 100 ในปี 1975 เป็น 35 ในปี 1976	Significant	Significant	Significant
Toyo Kogo	รถยนต์	ดัชนีจาก 100 เป็น 215	30 นาที ในปี 1976 เป็น 13 นาที ในปี 1980	ดัชนีจาก 100 ในปี 1973 เป็น 31 ในปี 1981	Significant M/C ว่างเหลือ 50 ช.ม./เดือน	Significant	Significant
Yanmar	ชิ้นส่วนรถยนต์	ดัชนีจาก 100 เป็น 191	แม่พิมพ์อลูมินั่นจาก 125 นาที เป็น 6 นาที, จาก 633 นาที เป็น 10 นาที	ดัชนีจาก 100 ใน ปี 1975 เป็น 35 ในปี 1980	ของเสียลดลงจาก 100 เป็น 56 (A) จาก 100เป็น 18 (B)	Significant	Significant

I 16892835

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่2.3 สรุปผลการนำระบบITไปใช้ในบริษัทในประเทศสหรัฐอเมริกา

บริษัท	ประเภทผลิตภัณฑ์	การเพิ่มอัตราผลผลิต	การปรับปรุงเวลาการปรับตั้งเครื่องจักร	การลดระดับสินค้าคงคลัง	การปรับปรุงคุณภาพ	การประหยัดพื้นที่การผลิต	ระยะเวลาการผลิต
Apple Computer (Macintosh)	ไมโครคอมพิวเตอร์	แรงงานในการตรวจสอบ ลดลงจาก 25 เป็น 9 แรงงานในการประกอบ ลดลงจาก 22 เป็น 4	ลดลงประมาณ 30%	ลดลงประมาณ 90% ในงานระหว่างผลิตและวัตถุดิบ	เศษเหลือและงานแก้ไข ลดลง 10%	ไม่จำเป็นต้องมีโกดังเก็บสินค้า วัสดุจะถูกส่งไปยังตำแหน่งที่ต้องการ	ลดลง 2 วันเป็นการวางแผนการทางแผนการผลิตแบบรายวัน
Black & Docker (Consumer Power Tools)	อุปกรณ์ไฟฟ้า	แรงงานในการประกอบลดลง 24 เป็น 6 แรงงานสนับสนุนจาก 7 เป็น 5	เครื่องพันช์จาก 1 ชั่วโมง เป็น 1 นาที	การหมุนเวียนจาก 16 เป็น 30	การเสียหายของหีบห่อ ลดลง 90%	Significant	ผลิตภัณฑ์ที่ทำการผลิตเพิ่มขึ้นจาก 50% เป็น 95%
Deere & Company	เครื่องจักรกลหนัก, เครื่องตัดหญ้า	สายการประกอบย่อย เพิ่มขึ้น 35% การเชื่อมเพิ่มขึ้น 35% ต้นทุนการผลิตลดลง 20% ต้นทุนการขนถ่ายวัสดุ ลดลง 40%	เครื่องอัดลดลง 80% เครื่องเจาะลดลง 33% เครื่องตัดลดลง 45% เครื่องเจียรไน 44% เฉลี่ยประมาณ 45%	วัตถุดิบลดลง 40% ชิ้นส่วนจัดซื้อจากภายนอก ลดลง 7%	นำการควบคุมกระบวนการใช้ใน 40% ของการทำงานทั้งหมด	Significant	Significant
General Electric (Houseware)	เครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน	ลดแรงงานทางตรง 15% ลดแรงงานทางอ้อม 25%	Significant	ลดวัสดุระหว่างผลิตลง 40%	เศษเหลือและงานแก้ไข ลดลง 33%	ลดลง 52,000 ตารางฟุต	การจัดส่งสินค้าจากแบบรายวันเป็นแบบสัปดาห์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่2.3(ต่อ) สรุปผลการนำระบบJITไปใช้ในบริษัทในประเทศสหรัฐอเมริกา

บริษัท	ประเภทผลิตภัณฑ์	การเพิ่มอัตราผลผลิต	การปรับปรุงเวลาการปรับตั้งเครื่องจักร	การลดระดับสินค้าคงคลัง	การปรับปรุงคุณภาพ	การประหยัดพื้นที่การผลิต	ระยะเวลาการผลิต
Harley Davidson	จักรยานยนต์	โดยรวมทั้งระบบเพิ่มขึ้น 39%	ลดลง 75%	การหมุนเวียนเพิ่มขึ้นจาก 5 เป็น 20 วัตถุดิบและงานระหว่างผลิตลดลง 60%	เศษเหลือและงานแก้ไขลดลง 46% การรับประกันเพิ่มขึ้น 35%	พื้นที่ในโกดังเก็บสินค้าลดลง35% ลดพื้นที่ในกระบวนการผลิตลดลง 15%	ส่งสินค้าในทุกๆ แห่งของลูกค้าเป็นแบบรายสัปดาห์หรือรายวัน
Hewlett Packard	ไมโครคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ทดสอบระบบ	เวลามาตรฐานจาก 87 เป็น 39 ชั่วโมง	ลดลง 30-45% ในการปรับตั้งด้วยแรงงาน	นำระบบ JIT/IQC ไปใช้	พื้นที่การจัดเก็บวัสดุในการประกอบจาก 8500 เป็น 5720 ตารางฟุต	พื้นที่การจัดเก็บวัสดุในการประกอบลดลงจาก 8500 เป็น 5750 ตารางฟุต	เวลาการประกอบลดลงจาก 15 เป็น 1.5 วัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

JIT และ TQC จึงถูกนำมาพิจารณาเพื่อที่จะนำมาใช้ในกระบวนการผลิตเครื่องบิน และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะทำให้เป็นระบบการผลิตชั้นนำของโลก

ระบบ JIT ถูกนำมาใช้ในส่วนของการจัดส่งวัสดุในการประกอบเครื่องบิน เป็นส่วนแรกเพราะเป็นระบบที่ง่ายต่อการปฏิบัติและได้ผลที่น่าพอใจ โดยเริ่มต้นที่ลดขนาดของการผลิต ควบคุมการจัดส่งวัสดุ การจัดเก็บวัสดุและการควบคุมการไหลของวัสดุ ระบบ JIT ยังถูกนำเพื่อแก้ไขปัญหาทางด้านคุณภาพเพื่อลดความเสียหาย ความบกพร่องในการผลิตโดยมีเป้าหมายคือข้อบกพร่องต้องเป็นศูนย์ (Zero Defect) มีกุญแจสำคัญเพื่อแก้ปัญหาคือการใช้ระบบ TQC และยังเป็นในส่วนของการลดความสูญเสียความสูญเปล่าทางการผลิต

อุปสรรคของระบบ JIT ในการผลิตเครื่องบิน

ระบบ JIT เป็นระบบที่รวบรวมเอาแนวคิดทางการผลิตสมัยใหม่เข้าด้วยกัน และง่ายต่อการเห็นภาพในการปฏิบัติในทุกขั้นตอน ในการผลิตเครื่องบินสิ่งที่กดดันในการผลิตก็คือต้องจัดส่งเครื่องบินให้ทันตามเวลาที่ลูกค้าต้องการและในขณะเดียวกันต้องควบคุมต้นทุนของการผลิตให้เหมาะสม ระบบ JIT อาจจะประสบความสำเร็จในการผลิตแบบต่อเนื่อง หรืองานประกอบอื่น แต่ในกรณีของการผลิตเครื่องบินจัดได้ว่าเป็นการผลิตแบบ Fixed Position แม้ว่าจะทำการผลิตอยู่ในโรงงานประกอบก็จริง แต่วัสดุ, อุปกรณ์, เครื่องมือเครื่องจักร, แรงงานต้องไปทำการประกอบ ณ ตำแหน่งที่ได้กำหนดได้ จึงเป็นการยากที่จะนำระบบ JIT ไปประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ การผลิตเครื่องบินเป็นการผลิตที่มีความแปรปรวนสูง การจัดทำเวลามาตรฐานของงานแต่ละคนจึงทำได้ยาก การควบคุมความเปลี่ยนแปลงของกระบวนการจึงทำได้ยากมาก เมื่อได้มีการนำระบบ JIT มาใช้ในกระบวนการผลิตขนาดใหญ่จึงประสบกับปัญหาของงานที่มากหลายลักษณะและไม่คงตัว มีการใช้อุปกรณ์เครื่องมือร่วมกัน และชิ้นส่วนมีมาก ประกอบกับข้อจำกัด ข้อยกเว้นในการประกอบเครื่องบินมีมาก ระบบ JIT จึงดูเสมือนว่าคงไม่สามารถที่จะประสบผลสำเร็จในการผลิตเครื่องบินได้

อุปสรรคของการนำระบบ JIT ไปใช้ในการผลิตเครื่องบินมีด้วยกันหลายส่วนและเป็นส่วนสำคัญที่ต้องทำการพิจารณา ทบทวน อย่างครบถ้วน เมื่อได้มีการพิจารณาในอุปสรรคทั้งหมดอย่างละเอียดก็ได้มีการสร้างการออกแบบการทดลองเพื่อนำระบบ JIT ไปใช้หลายครั้งหลายหนจนการทดลองประสบผลสำเร็จโดยทีมงานจาก JIT Institute of Technology สิ่งที่ทำให้ระบบ

JIT ประสบความสำเร็จในโรงงานผลิตเครื่องบิน หากพิจารณาอุปสรรคที่เกิดขึ้นอันได้แก่ ขาดการเน้นในคุณภาพของการผลิต , ขาดการควบคุมตารางการผลิต, ขาดการสนับสนุนทางด้านข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ และขอบเขตของข้อจำกัดต่าง ๆ เมื่อสามารถควบคุมอุปสรรคที่กล่าวมาข้างต้นก็จะสามารถที่จะสามารถที่จะผลักดันระบบ JIT ให้ดำเนินการต่อไปได้ โดยที่ถ้าเราสามารถปรับตารางการผลิตภายใต้ตัวแปรในเวลาการผลิตจริงที่อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่แท้จริงของการผลิตในโรงงาน ก็จะเป็นตัวที่จะทำให้ระบบ JIT ให้เป็นผลสำเร็จในโรงงานผลิตเครื่องบินได้ ลำพังระบบ JIT เองคงจะไม่สามารถทำเกิดผลสำเร็จได้ระบบ TQC และการมีส่วนร่วมของแรงงานทุกฝ่ายจะเป็นตัวนำมาให้ระบบ JIT บรรลุผลตามเป้าหมาย

จากการวิจัยในโรงงานผลิตเครื่องบินสามารถเป็นปัจจัยคู่ขนานที่จะทำให้ระบบ JIT ประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยทั้ง 2 ได้แก่ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กร และการรวมการจัดการในโรงงานทั้งหมด

การปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรมีผู้เชี่ยวชาญสำหรับเป็นที่ปรึกษาของอุตสาหกรรมผลิตเครื่องบิน คือ George Miller of Proaction, Chatsworth, California. ได้ทำการวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมขององค์กรในการแบ่งความรับผิดชอบในการผลิตเครื่องบินตลอดทั้งโรงงาน รวมทั้งตัวแปรทั้งหมดในโรงงาน เพื่อสร้างมาตรฐานในการทำงานของทุกฝ่ายในองค์กรอย่างเหมาะสม

การรวบรวมการจัดการในโรงงานทั้งหมด เริ่มที่การจัดการเกี่ยวกับระบบวัสดุและส่วนประกอบทั้งหมด การประสบผลสำเร็จของกระบวนการผลิต ไม่สามารถสนใจเพียงการไหลของวัสดุเท่านั้น โดยจะต้องพิจารณาประกอบกันกับส่วนประกอบเหล่านี้ 1. วัสดุ 2. เครื่องมือและอุปกรณ์ 3. บุคคล 4. เครื่องจักรอุปกรณ์พื้นฐานการผลิต 5. ขั้นตอนการปฏิบัติงานและข้อกำหนดในการผลิต ทั้งหมดนี้จะต้องถูกรวบรวมและประสานการทำงานกันอย่างเหมาะสม

การปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรและการรวบรวมการจัดการในโรงงานทั้งหมดไม่ใช่เป็นเพียงปัจจัยคู่ขนานในระบบการจัดการเพื่อให้ระบบ JIT ประสบความสำเร็จเท่านั้น แต่ยังเป็นสัญญลักษณ์ในการที่จะถูกนำไปใช้ในโครงการปรับปรุงในทุก ๆ โครงการ

การขจัดความสูญเปล่าทางการผลิต

การขจัดความสูญเปล่าทางการผลิตเป็นหลักการพื้นฐานของระบบ JIT การขจัดความสูญเปล่าในส่วนของแรงงานจะถูกพิจารณาเป็นอันดับแรก

การขจัดความสูญเปล่าของแรงงาน

ระบบ JIT มาตรฐานของการทำงานมาเป็นตัวกำหนดในการขจัดความสูญเปล่าของแรงงาน มาตรฐานของการทำงานจะมาจากความต้องการผลิตภัณฑ์ของตลาดและจะกำหนดเป็นอัตราผลิตต่อวัน เมื่อกำหนดปริมาณการผลิตในช่วงเวลาหนึ่งของตลาดจะสามารถปรับเป็นอัตราการผลิตต่อวันดังนี้

$$\text{อัตราการผลิตต่อวัน} = \frac{\text{อัตราการผลิตต่อช่วงเวลา}}{\text{จำนวนวันทำงานต่อช่วงเวลา}} \quad \text{.....2.8}$$

รอบระยะเวลาการผลิตสามารถหาได้จากชั่วโมงการทำงานต่อวันหารด้วยอัตราการผลิตต่อวัน

$$\text{รอบระยะเวลาการผลิต} = \frac{\text{ชั่วโมงการทำงานต่อวัน}}{\text{อัตราการผลิตต่อวัน}} \quad \text{.....2.9}$$

รอบระยะเวลาการผลิตจะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดจำนวนแรงงานพื้นฐานที่ต้องการ และสามารถขจัดความสูญเปล่าทางด้านแรงงานด้วยกระบวนนี้ ถ้าพบว่าจากการคำนวณรอบระยะเวลาการผลิตสามารถได้อัตราการผลิตต่อวันโดยที่ไม่จำเป็นต้องทำงานล่วงเวลาหรือต้องการจำนวนแรงงานเพิ่มขึ้น แสดงว่ามีการใช้งานในส่วนของแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ หากเวลาทำงานต่อวันยังเหลือในปริมาณการผลิตต่อวันที่ต้องการแสดงว่าเกิดความสูญเปล่าในสถานีทำงานใดสถานีหนึ่ง

สมมติว่าในสถานีทำงานหนึ่งต้องการจำนวนแรงงาน 4 คน ทำงาน 8 ชั่วโมงต่อวัน ถ้าในสถานีทำงานนี้ สามารถทำงานได้เสร็จสิ้นตามปริมาณที่กำหนดก่อนจะหมดเวลาทำงาน 2 ชั่วโมง เวลา 2 ชั่วโมงนี้ถือว่าเป็นเวลาความสูญเปล่า โดยความสูญเปล่าที่เกิดขึ้นมีค่าเท่ากัน

(2 ชั่วโมง x 4 แรงงาน) หากคำนวณหารอบระยะเวลาการผลิตของสถานีทำงานนี้เทียบกับปริมาณการผลิตต่อวันที่ต้องการ สถานีทำงานนี้จะต้องการแรงงานเพียง 3 คน ถามว่าแรงงาน 1 คน ที่เกินในสถานีทำงานนี้ ใครจะถูกปรับเปลี่ยนแรงงานที่จะถูกปรับเปลี่ยนพิจารณาว่าคนทั้ง 4 คนนี้ หากคนใดสามารถทำงานใดตามรอบระยะเวลาการผลิตที่กำหนดให้คงอยู่ไว้ในสถานีทำงานเดิม ส่วนคนที่ถูกปรับเปลี่ยนจะเป็นคนที่ทำงานได้มากหรือน้อยกว่าที่กำหนดโดยจะต้องถูกย้ายไปทำงานอื่นที่ใกล้เคียงหรืออบรมฝึกฝนในงานใหม่ หากคนนี้มีความสามารถสูงกว่าปกติให้สนับสนุนขึ้นเป็นหัวหน้างานได้ จะทำให้แรงงาน 3 คนที่เหลือพยายามทำงานอย่างเต็มที่เพื่อที่จะได้มีโอกาสก้าวหน้าขึ้นสู่ตำแหน่งในการทำงานที่สูงกว่า

ส่วนหนึ่งที่จะสามารถช่วยในการขจัดความสูญเปล่าทางด้านแรงงานใด คือ การใช้ระบบความยืดหยุ่นของแรงงานในบางสถานีทำงานสามารถทำงานให้เสร็จตามเป้าหมายก่อนเวลา แต่ในบางสถานีทำงานไม่สามารถทำงานให้เสร็จสิ้นได้ตามกำหนด ระบบ JIT แนะนำให้มีการอบรมพนักงานในส่วนที่ทำงานเสร็จก่อน (ว่างงาน) ให้สามารถทำงานหรือช่วยงานในสถานีทำงานที่ไม่สามารถทำงานได้เสร็จสิ้นตามกำหนด การพิจารณาว่าสถานีทำงานใดจะสามารถช่วยงานในสถานีทำงานใดได้บ้าง ให้พิจารณาเวลามาตรฐานการผลิตของแต่ละสถานีเทียบกับรอบระยะเวลาการผลิตของรายการผลิตนั้น หากสถานีทำงานใดมีเวลามาตรฐานการผลิตต่ำกว่ารอบระยะเวลาการผลิตแสดงว่าสถานีทำงานนั้นมีเวลาว่างในการทำงานต่อกัน ขณะเดียวกันสถานีทำงานใดที่มีเวลามาตรฐานการผลิตเท่ากับหรือมากกว่ารอบระยะเวลาการผลิตแสดงว่าสถานีทำงานนั้นไม่มีเวลาว่างในการทำงานหรืออาจจะไม่สามารถผลิตได้ตามอัตราการผลิตต่อวันที่กำหนด

การขจัดความสูญเปล่าในส่วนของเครื่องมือเครื่องจักร, คุณภาพ และการขนถ่ายวัสดุ

การลดต้นทุนด้วยระบบอัตโนมัติ (Low Cost Automation, LCA) คือ คำตอบของการ ขจัดความสูญเปล่าของเครื่องมือเครื่องจักร การใช้ต้นทุนของการผลิตในส่วนของเครื่องมือเครื่องจักรจะต้องใช้เทคนิคและเทคโนโลยีเพื่อปรับปรุงการทำงาน การลดจำนวนของการหยุดชะงักของเครื่องจักร และลดเวลาการซ่อมแซมปรับตั้งเครื่องจักรจะสามารถปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้เครื่องจักรได้

การควบคุมคุณภาพจะต้องสามารถทำให้บรรลุถึงระดับของคุณภาพสูงสุด การป้องกันการเกิดข้อบกพร่องหรือความเสียหายของผลิตภัณฑ์จะต้องถูกกำหนดขึ้นมาอย่างทันที

และจะต้องมีการขจัดขั้นตอนที่เสียหายหรือมีข้อบกพร่องให้ออกจากสายการผลิต จะไม่มีการส่งของเสียให้ต่อไปในสถานีทำงานต่อ ๆ ไป และจะต้องไม่มีการรับของเสียจากสถานีทำงานก่อนหน้าไม่ว่าจะด้วยกรณีใด ๆ การขนถ่ายวัสดุจริง ๆ แล้วเป็นส่วนหนึ่งของความสูญเปล่าที่เกิดขึ้นในสายการผลิตหากการผลิตใดไม่มีการขนถ่ายวัสดุเลย จะเป็นสายการผลิตที่ค่อนข้างจะสมบูรณ์ ถ้าหากจำเป็นต้องมีการขนถ่ายวัสดุจะมีให้น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็นและเหมาะสมกับขนถ่ายวัสดุจากจุดหนึ่งไปจุดหนึ่งตามความต้องการของวัสดุที่ถูกกำหนดขึ้น ในการเพิ่มประสิทธิภาพของการขนถ่ายวัสดุภายในสายการผลิตในระบบ JIT จะใช้ระบบ Kanban เป็นตัวดำเนินการ และยังมีผลต่อการลดระดับของการจัดเก็บวัสดุในสายการผลิต

การวัดอัตราการใช้ประโยชน์ของเครื่องจักร (Machine Utilization)

สูตรการคำนวณหาอัตราการใช้ประโยชน์ของเครื่องจักรทั่วไปมีดังนี้:

$$\text{อัตราการใช้ประโยชน์} = \frac{\text{เวลาที่ใช้ในการทำงานของเครื่องจักร}}{\text{เวลาที่มีทั้งหมดสำหรับการทำงานของเครื่องจักร}} \quad \text{.....2.10}$$

ผลจากการใช้สูตรคำนวณหาอัตราการใช้ประโยชน์ของเครื่องจักรได้ค่าออกมาเป็นเปอร์เซนต์ รายงานผลของการวัดอัตราการใช้ประโยชน์ของเครื่องจักรโดยทั่วไปใช้ใน 2 วัตถุประสงค์ คือประการแรกเพื่อเป็นการตรวจสอบว่าโรงงานได้มีการวางแผนการใช้เครื่องจักรได้ถูกต้องหรือไม่ ประการที่ 2 อัตราการใช้ประโยชน์ของเครื่องจักรจะบอกถึงแนวโน้มการใช้เครื่องจักรต่อไปในอนาคต จากรูปที่ แสดงอัตราการใช้ประโยชน์ของเครื่องจักรในแต่ละเดือนในส่วนที่มีอัตราการใช้เครื่องจักรมากกว่า 100 % หมายถึงการทำงานล่วงเวลา,ผลัดพิเศษ,หรือการทำงานในวันหยุดโดยในกรณีนี้ต้องมีการจ่ายค่าจ้างเพิ่มขึ้น บริษัทสามารถเห็นถึงแนวโน้มของการใช้เครื่องจักรในเดือนต่อไปได้และจะสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการซื้อเครื่องจักรเพิ่มหรือการทำงานล่วงเวลาได้

การวัดการใช้ประโยชน์ของแรงงาน

นอกจากจะมีการวัดการใช้ประโยชน์ของเครื่องจักรแล้ว การจัดการใช้ประโยชน์ของแรงงานเป็นอีกส่วนหนึ่งที่หลายบริษัทนิยมใช้เป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพของการผลิต เวลาความสูญเปล่าของแรงงานอยู่ในหลายรูปแบบเช่น การรอคอย, การเจ็บป่วย, การมาทำงานสาย, การสร้าง, การชุมนุมประท้วง เป็นต้น เวลาเหล่านี้เป็นตัวลดการใช้ประโยชน์ของการใช้แรงงาน

อ้างถึงสูตรการคำนวณหาการใช้ประโยชน์ของเครื่องจักร การคำนวณการใช้แรงงานให้เป็นประโยชน์มีสูตรคล้ายคลึงกันคือ

$$\text{การใช้ประโยชน์ของแรงงาน} = \frac{\text{เวลาที่ใช้ในการทำงานของแรงงาน}}{\text{เวลาที่มีทั้งหมดสำหรับการทำงานของแรงงาน}} \quad \text{.....2.11}$$

ตัวอย่างเช่น เวลาการทำงานของแรงงานเพื่อให้ได้มาซึ่งอัตราการผลิตตามต้องการเป็น 2,000 นาที โดยใช้แรงงานจำนวน 10 คน ในขณะมีเวลาในการทำงานจริง 2,400 นาที การใช้ประโยชน์ของแรงงานจะมีค่าเท่ากับ 1,000/2,400 = 0.83 หรือ 83% เปอร์เซนต์ที่หายไปในการใช้ประโยชน์ของแรงงานก็คือในส่วนของเวลา 400 นาทีที่เป็นความสูญเปล่าในการทำงานคือประมาณ 17%

พื้นฐานของการทำงานและอัตราผลผลิต (Performance and Productivity Basic)

การทำงานของระบบต่าง ๆ ในองค์การ ประกอบด้วยอย่างน้อย 7 องค์ประกอบ คือ

1. ประสิทธิผล (Effectiveness) : การกระทำที่ตรงตามเวลาด้วยวิธีการที่ถูกต้อง ในรูปของเป้าหมาย, วัตถุประสงค์, กิจกรรม, ผลิตภัณฑ์, บริการ ฯลฯ.

หากจะมองถึงประสิทธิผลอย่างง่ายๆ ก็คือ จะต้องทำอะไรให้สำเร็จสิ้นประสิทธิผลจะมองถึงผลของการทำงานที่สำเร็จเสร็จสิ้น หรือที่ได้รับจากการทำงานของระบบต่าง ๆ ในองค์การประสิทธิผลถูกนิยามเป็นหัวข้อแรกเพราะเป็นเกณฑ์ที่สำคัญที่สุด ในการทำงานขององค์การ

2. ประสิทธิภาพ (Efficiency) : อัตราส่วนของคาดหวังการใช้ทรัพยากรกับการใช้ทรัพยากรที่แท้จริงประสิทธิภาพจะเป็นข้อมูลที่เน้นในส่วนของป้อนเข้าระบบ

3. คุณภาพ (Quality) : การคงไว้ซึ่งข้อกำหนดและความเหมาะสำหรับการใช้งาน คุณภาพจะเป็นเกณฑ์ที่จะแสดงถึงข้อกำหนดของสินค้า, บริการ ฯลฯ ที่ได้จากระบบ คุณภาพจะเป็นตัววัดการทำงานในด้านของส่วนที่ป้อนของระบบ หลายองค์การในปัจจุบัน

จะเป็นใจในประเด็นของคุณภาพเป็นพิเศษโดยให้ความสำคัญของคุณภาพในการทำงาน, คุณภาพของชีวิตการทำงานและคุณภาพของการบริหาร

4. อัตราผลผลิต (Productivity) : อัตราส่วนระหว่างผลที่ได้จากระบบ (สินค้าหรือบริการ ฯลฯ) ขององค์การกับปริมาณใช้ทรัพยากรของระบบขององค์การในช่วงระยะเวลาทำงานหนึ่งหรืออัตราส่วนของปริมาณ ณ ระดับคุณภาพที่พึงพอใจต่อการใช้ทรัพยากรที่แท้จริง

ดังนั้นอัตราผลผลิตจะเกี่ยวข้องทั้งสิ่งที่ป้อนเข้าระบบและผลที่ได้รับจากระบบ ซึ่งเป็นการรวมระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพและคุณภาพให้อยู่ในรูปลักษณะเดียวกัน

5. คุณภาพชีวิตจากการทำงาน (Quality of work life) ผลของทุกคนในองค์การในการตรวจสอบ การรับผิดชอบต่อการทำงานและการใช้ชีวิตในระบบองค์กร

คุณภาพชีวิตการทำงาน จะถูกนำมาทำการวัดอยู่บ่อยครั้ง เพื่อให้ทราบถึงผลของคุณภาพชีวิตการทำงาน ว่าจะแสดงผลออกมาทางด้านบวกหรือทางด้านลบ

6. นวัตกรรม (Innovation) : กระบวนการสร้างสรรค์ของการพัฒนาของผลิตภัณฑ์, บริการ, ตระเวน, การผลิต, โครงสร้าง ฯลฯ ในส่วนของความรับผิดชอบภายในองค์การเพื่อที่จะสนองตอบต่อความต้องการ, ความเปลี่ยนแปลง ฯลฯ ของปัจจัยภายนอกของเอกสาร นวัตกรรมจะแตกต่างต่อการสร้างสรรค์หรือการคิดค้นสิ่งใหม่ คือนวัตกรรมจะต้องนำความคิดสร้างสรรค์หรือการคิดค้นสิ่งใหม่ไปประยุกต์ใช้จริงได้อย่างมีประสิทธิผล โดยที่นวัตกรรมยากต่อการวัดและการบริการ

7. ความสามารถในการทำกำไรและการบริหารงบประมาณ(Profitability/ Budgetability); การวัดการใช้ประโยชน์ของแหล่งเงินทุน

แน่นอนที่สุดว่าความสามารถในการทำกำไรขององค์การ จะขึ้นอยู่กับทุกคนในองค์การ ให้มีการพัฒนาอย่างสูงเกี่ยวกับเกณฑ์การวัด, การประเมิน และมาตรฐาน ความสามารถในการทำกำไร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เกณฑ์ทั้ง 7 ข้างต้นไม่ได้อิสระต่อกัน แต่ความเป็นจริงแล้วมีความสัมพันธ์กันโดยตรง ดังแสดงในรูปที่2.5 แสดงถึงแนวความคิดของความสัมพันธ์ของเกณฑ์ทั้ง 7 สิ่งที่สำคัญสิ่งแรกที่เราจะพิจารณาดังคือ ประสิทธิผล เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการทั้งหมด หากไม่สามารถทำงานให้ได้มีประสิทธิผลแล้ว เราก็ไม่สามารถที่จะดำเนินการใด ๆ ในเกณฑ์อื่นได้ เป็นไปไม่ได้เลยที่จะทำงานได้มีประสิทธิภาพโดยปราศจากประสิทธิผล จากรูปที่ 2.6 จะทำการอ่านและวิเคราะห์จากซ้ายไปขวา หากเป็นองค์การในประเทศญี่ปุ่น แต่องค์กรในสหรัฐอเมริกาจะอ่านจากขวาไปซ้าย เพราะองค์กรอเมริกันจะสนใจที่กำไรเป็นสิ่งแรกแล้วมองป้อนกลับไปในระบบขององค์กรว่าจะทำอย่างไร เพื่อให้ได้มาซึ่งกำไรนั้น ๆ (กรณีเป็นการวางแผนระยะสั้น) หากจะทำการวางแผนระยะยาวก็ยังคงต้องเริ่มต้นที่ประสิทธิผลเช่นกัน

รูปที่2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างเกณฑ์พื้นฐานในการทำงาน

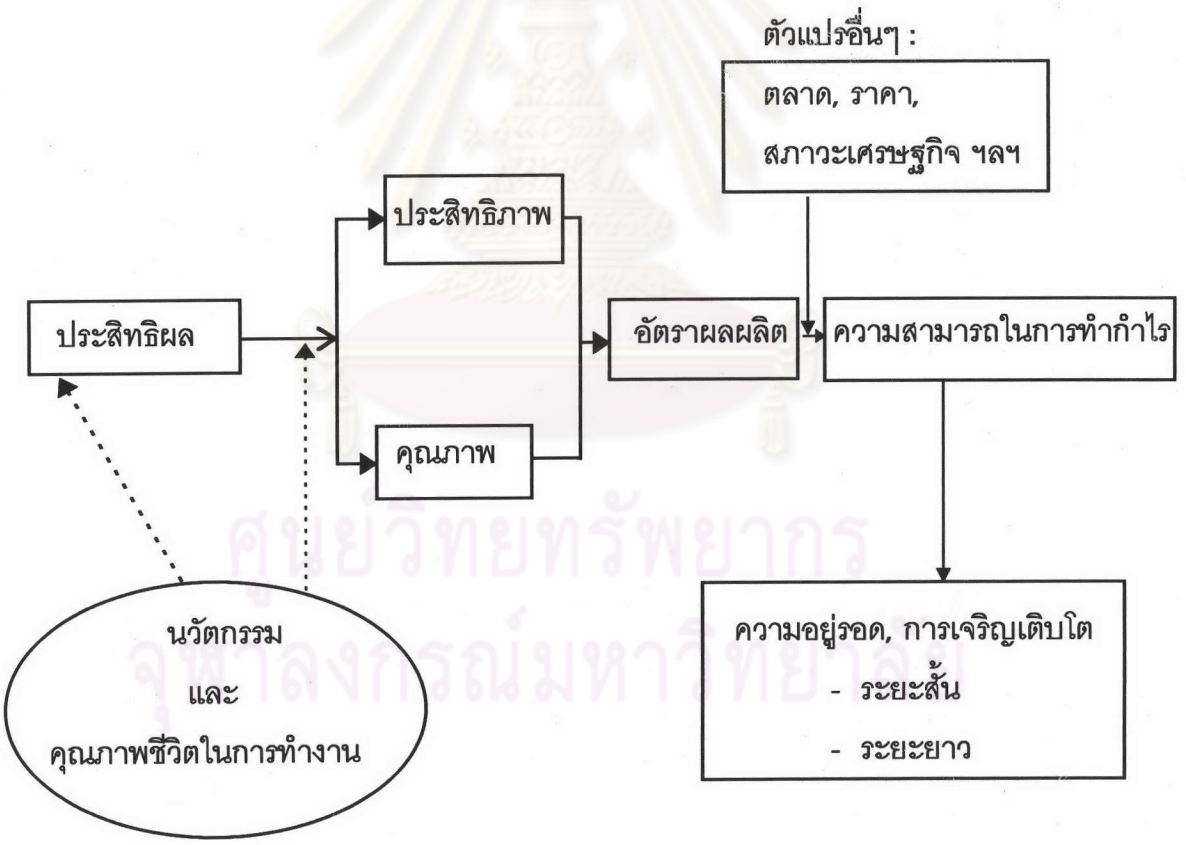

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวัดอัตราผลผลิต (Productivity Measurement)

ในปี 1990 Frederick W. Taylor Frank และ Lillian Gilbreth ได้ทำการศึกษาการทำงานเพื่อที่จะปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานของคนงาน จากการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพ (Efficiency) จะถูกว่าในรูปของอัตราส่วนของเวลาที่ต้องการในการทำงานโดยจะถูกกำหนดเป็น "เวลามาตรฐาน (Standard Time)" ตัวอย่างเช่น ถ้าคนงานจะต้องทำการผลิตให้ได้ 100 หน่วยในเวลา 8 ชั่วโมง แต่สามารถทำการผลิตได้ผลิต 96 หน่วย อาจกล่าวได้ว่าคนงานมีประสิทะภาพการทำงาน 96% เมื่อเทียบกับมาตรฐานการทำงานที่มีอยู่ (100 หน่วย)

อัตราผลผลิตมักจะถูกเรียกและถูกนำไปใช้สับสนกับประสิทธิภาพเสมอ อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพกับอัตราผลผลิตจะเป็นไปในแนวทางเดียวกัน คนงานจะตระหนักว่างานอะไรก็ตามที่ทำแล้วทำให้ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นก็จะทำให้อัตราผลผลิตเพิ่มขึ้นได้เช่นกัน อัตราผลผลิตยังต้องพิจารณาถึงประสิทธิผลด้วย (การทำงานในสิ่งที่ถูกต้องอย่างมีประสิทธิภาพ) ซึ่งเป็นที่เป็นผลลัพธ์ของการทำงาน อัตราผลผลิตสามารถเขียนในรูปของสมการง่ายได้คือ

$$\text{อัตราผลผลิต} = \frac{\text{ผลที่ได้รับ (Output)}}{\text{สิ่งที่ป้อนเข้า (Input)}} \quad \text{.....2.12}$$

การเพิ่มอัตราผลผลิตจะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของผลที่ได้รับและสิ่งที่ป้อนเข้า ดังแสดงได้ในรูปที่2.6

รูปที่2.6 การเปลี่ยนแปลงของOutputและInputต่อการเพิ่มผลผลิต

Output	→	↑	↑	⬆	↓	⬆	⬆
Input	↓	→	↓	↑	⬇	→	⬇

การวัด Output และ Input ที่แตกต่างกันก็จะทำให้การวัดอัตราผลผลิตมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปเช่นเดียวกัน ทั่วไปอัตราผลผลิตจะถูกวัดใน 3 รูปแบบ คือ

1. อัตราผลผลิตเบ็ดเสร็จ (Total Productivity)

2. อัตราผลผลิตหลายปัจจัย (Multifactor Productivity)
3. อัตราผลผลิตปัจจัยบางส่วน (Partial Factor Productivity)

อัตราผลผลิตเบ็ดเสร็จ - เป็นการวัดอัตราส่วนของผลที่ได้รับทั้งหมดกับ สิ่งที่ป้อนเข้าทั้งหมดด้วยสมการ

$$\text{Total Productivity} = \frac{\text{Total Output}}{\text{Total Input}} \quad \text{.....2.13}$$

สิ่งที่ป้อนเข้าทั้งหมดจะประกอบด้วยทรัพยากรทั้งหมดที่ใช้ในการผลิตสินค้าหรือบริการ ตัวอย่างเช่น ทรัพยากรทั้งหมดที่ต้องการใช้ประกอบด้วย แรงงาน, เงินทุน, วัตถุดิบและพลังงาน ทรัพยากรทั้งหมดนี้จะถูกแปลงเป็นข้อมูลของตัวเงิน (ดอลล่าร์ หรือบาท) ผลที่ได้รับจะถูกแปลงจากจำนวนหน่วยผลิตที่ได้เป็นมูลค่าของสินค้าหรือบริการ และนำทั้ง 2 ส่วนมาเทียบส่วนกัน การเปลี่ยนแปลงของอัตราผลผลิตเบ็ดเตล็ดจะเป็นไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของ Input และ/หรือ Output

อัตราผลผลิตหลายปัจจัย - เกิดจากการวัดอัตราส่วนของผลที่ได้รับทั้งหมดกับส่วนของสิ่งที่ป้อนเข้าถึงสมการ

$$\text{Multifactor productivity} = \frac{\text{total output}}{\text{subset of inputs}} \quad \text{.....2.14}$$

ตัวอย่างเช่น ส่วนของสิ่งที่ป้อนเข้า (Subset of input) ประกอบด้วย แรงงานและวัสดุเท่านั้น หรือมีเพียงแรงงานและเงินทุน การใช้อัตราผลผลิตหลายปัจจัยจะวัดอยู่ในรูปของดัชนีของอัตราผลผลิต อย่างไรก็ตามการวัดอัตราผลผลิตหลายปัจจัยอาจจะไม่สะท้อนให้เห็นถึงอัตราผลผลิตทั้งหมดได้อย่างแม่นยำ

อัตราผลผลิตบางปัจจัย - คืออัตราส่วนของผลที่ได้รับทั้งหมดกับสิ่งที่ป้อนเข้าเพียงอย่างเดียว ด้วยสมการ

$$\text{Partial factor productivity} = \frac{\text{total output}}{\text{single output}} \quad \text{.....2.15}$$

การวัดอัตราผลผลิตปัจจัยบางส่วนนี้จะเป็นการประเมินการทำงานของส่วนใดส่วนหนึ่งต่อผลที่ได้รับทั้งหมดเช่น เทียบการจ่ายค่าแรงงานทางตรงกับผลผลิตที่ได้ทั้งหมด แต่ถ้าได้มีการวัดอัตราผลผลิตเบ็ดเสร็จหรืออัตราปัจจัยไว้ก่อนแล้ว อย่างไรก็ตามการวัดอัตราผลผลิตในทุกๆ แบบจะนำการวัดทางด้านแรงงานพื้นฐานในทุกรูปแบบ เพราะหากทำการวัดเป็นอัตราผลผลิตโดยไม่รวมถึงการใช้แรงงานอาจทำให้ผลที่แสดงออกมาจากอัตราผลผลิตไม่สะท้อนความเป็นจริงในองค์การ

ตัวอย่างของการวัดอัตราผลผลิตบางส่วนแสดงในตารางที่2.4 โดยสามารถใช้ได้ทางการผลิตและการบริการ

ตารางที่ 2.4 ตัวอย่างการวัดอัตราผลผลิตบางปัจจัย

<u>อัตราผลผลิตแรงงาน</u> - หน่วยผลผลิตที่ได้รับต่อชั่วโมงแรงงาน - งานที่เพิ่มคุณค่าต่อชั่วโมงแรงงาน - มูลค่าของผลผลิตต่อแรงงาน - มูลค่าการผลิตต่อค่าแรงงาน	<u>อัตราผลผลิตของเงินทุน</u> - หน่วยผลผลิตที่ได้รับต่อเงินที่ลงทุน - มูลค่าของผลผลิตต่อเงินที่ลงทุน - อัตราการหมุนเวียนของพัสดุคงคลัง (มูลกำหนดของการขายต่อมูลค่าของพัสดุคงคลัง)
<u>อัตราผลผลิตของเครื่องจักร</u> - หน่วยผลผลิตที่ได้รับต่อชั่วโมงทำงานเครื่องจักร - น้ำหนักผลผลิตที่ได้รับต่อชั่วโมงทำงานเครื่องจักร	<u>อัตราผลผลิตของพลังงาน</u> - หน่วยผลผลิตที่ได้รับต่อกิโลวัตต์-ชั่วโมง - หน่วยผลผลิตที่ได้รับต่อค่าใช้จ่ายพลังงาน - มูลค่าการผลิตต่อลิตรน้ำมัน

ตัวอย่างการคำนวณการวัดอัตราผลผลิต

แผนกการทำน้ำบริสุทธิ์ให้กับสระว่ายของบริษัท Miller Chemicals จะถูกนำมาเป็นตัวอย่างของการวัดอัตราผลผลิต ทรัพยากรหลักในกระบวนการผลิตคือแรงงาน, วัตถุดิบและพลังงาน ตารางที่ 2.5 จะแสดงผลผลิตที่ได้และการใช้ทรัพยากรในปี 1991 และปี 1992

ตารางที่ 2.5 แสดงการใช้ทรัพยากรและการผลิตที่ได้ในปี 1991 และ 1992

	1991	1992
น้ำหนักของน้ำบริสุทธิ์ (ปอนด์)	output 100,000	150,000
	input	
ชั่วโมงแรงงานทางตรง	20,000	28,000
ค่าแรงงานทางตรง (ดอลล่าร์)	180,000	350,000
การใช้พลังงาน (กิโลวัตต์ชั่วโมง)	350,000	400,000
ค่าใช้จ่ายพลังงาน (ดอลล่าร์)	5,000	6,000
การใช้วัตถุดิบ (ปอนด์)	120,000	185,000
ค่าใช้จ่ายวัตถุดิบ (ดอลล่าร์)	30,000	40,000

โดยการเทียบการใช้ทรัพยากรแต่ละส่วนต่อจำนวนปอนด์ของการผลิตน้ำบริสุทธ์ จะได้การวัดอัตราผลผลิตของปัจจัยแต่ละส่วนดังนี้

ตารางที่ 2.6 แสดงการวัดอัตราผลผลิตของปัจจัยแต่ละส่วน

การวัดอัตราผลผลิต	1991	1992
ผลผลิต/ชั่วโมงแรงงานทางตรง	5.000	5.357
ผลผลิต/ค่าแรงงานทางตรง	0.555	0.429
ผลผลิต/กิโลวัตต์ชั่วโมง	0.280	0.375
ผลผลิต/ค่าใช้จ่ายพลังงาน	20.000	25.000
ผลผลิต/การใช้วัตถุดิบ	0.833	0.811
ผลผลิต/ค่าใช้จ่ายวัตถุดิบ	3.333	3.750

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากอัตราผลผลิตบางส่วนจะนำมาคำนวณหาอัตราผลผลิตหลายปัจจัย โดยไม่รวมค่าแรงงานทางตรง

ปี 1991 $\frac{100,000}{5,000 + 30,000} = 2.857$ ปอนด์/ดอลล่าร์ (ไม่รวมแรงงาน)

ปี 1992 $\frac{150,000}{6,000 + 40,000} = 3.261$ ปอนด์/ดอลล่าร์ (ไม่รวมแรงงาน)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผลผลิตต่อทรัพยากรที่ใช้ (ไม่รวมแรงงาน) สูงขึ้นในปี 1992 การคำนวณการวัดอัตราผลผลิตเบ็ดเสร็จ สามารถคำนวณได้โดยหารผลผลิตทั้งหมดด้วย ค่าใช้จ่ายของทรัพยากรทั้งหมด สำหรับปี 1991 จะได้

อัตราผลผลิตเบ็ดเสร็จ $= \frac{100,000}{20,000 + 5,000 + 30,000} = 1,818$ ปอนด์/ดอลล่าร์

ปี 1992 จะได้

อัตราผลผลิตเบ็ดเสร็จ $= \frac{150,000}{28,000 + 6,000 + 40,000} = 2,027$ ปอนด์/ดอลล่าร์

ตัวอย่างการคำนวณหาดัชนีอัตราผลผลิต

จากตัวอย่างแผนการทำน้ำบริสุทธิ์ของบริษัท Miller Chemical เราจะทำการคำนวณหาดัชนีอัตราผลผลิตของปี 1992 เทียบกับปี 1991 โดยการนำลำดับผลผลิตที่ได้วัดได้ในปี 1992 หารด้วยค่าอัตราผลผลิตในปี 1991 โดยอาจจะแสดงได้ในสมการ

$$\text{ดัชนีในปีที่วัด} = \frac{\text{อัตราผลผลิตในปีที่วัด}}{\text{อัตราผลผลิตในปีที่เป็นฐานเทียบ}} \quad \text{.....2.19}$$

ดัชนีอัตราผลผลิตทั้งหมดแสดงได้ดังตารางที่ 2.7

จากตารางที่2.7 แสดงดัชนีของปี 1992 พิจารณาดัชนีอัตราผลิตแรงงาน จะประกอบด้วย 2 ดัชนีคือ ดัชนีอัตราผลผลิตของผลผลิต/ชั่วโมงแรงงานทางตรง และดัชนีอัตราผลผลิต/ค่าแรงงานทางตรง ผลของดัชนีที่แสดงถึงการใช้ชั่วโมงแรงงานทางตรงได้ทำดัชนี 1.071 หมายความว่า ใน

ตารางที่ 2.7 แสดงการคำนวณหาดัชนีอัตราผลผลิตของแต่ละส่วนในปี 1992

การวัดอัตราผลผลิต	1991	1992	ดัชนี/1992
ผลผลิต/ชั่วโมงแรงงานทางตรง	5.000	5.357	1.071
ผลผลิต/ค่าแรงงานทางตรง	0.556	0.429	0.772
ผลผลิต/กิโลวัตต์-ชั่วโมง	0.286	0.375	1.311
ผลผลิต/ค่าใช้จ่ายพลังงาน	20.000	25.000	1.250
ผลผลิต/การใช้วัตถุดิบ	0.833	0.811	0.975
ผลผลิต/ค่าใช้จ่ายวัตถุดิบ	3.333	3.750	1.125

$$\text{อัตราผลผลิตเบ็ดเสร็จปี 1992} = \frac{2.027}{1.818} = 1.115$$

ปี 1992 ใช้แรงงานทางตรงมีประสิทธิภาพมากขึ้น 7.1% โดยเกิดจากจำนวนปอนด์ของผลผลิตที่ได้ในปี 1992 มากขึ้น จากปี 1991 50% จาก 100,000 ปอนด์ เป็น 150,000 ปอนด์ ในปี 1991 ใช้ชั่วโมงแรงงาน 20,000 ชั่วโมง ในปี 1992 มีผลผลิตเพิ่มขึ้นและชั่วโมงแรงงานก็เพิ่มขึ้นเป็น 28,000 ชั่วโมงแรงงาน แต่ละสัดส่วนของการใช้ชั่วโมงแรงงานต่อผลผลิตน้อยกว่าปี 1991 คือเราใช้แรงงานได้อย่างประสิทธิภาพมากขึ้น ในผลผลิต 150,000 ปอนด์ หากดัชนีอัตราผลผลิตเท่าเดิม คือ 5,000 ชั่วโมงเพราะงานที่ต้องใช้ในผลผลิต 150,000 บาท จะเป็น 30,000 ชั่วโมงแรงงาน แต่ในปี 1992 ใช้เพียง 28,000 ชั่วโมง 28,000 ชั่วโมงแรงงานเท่านั้น จึงทำให้อัตราผลผลิตที่เพิ่มขึ้นและมีดัชนี 1.071

พิจารณาดัชนีอัตราผลผลิตค่าแรงงานทางตรงเป็น 0.772 หมายความว่าอัตราผลผลิตของผลผลิต/ค่าแรงงานทางตรง มีประสิทธิภาพลดลง 0.228 หรือ 22.8% โดยเกิดจากการเพิ่มของการจ่ายค่าแรงทางตรงเพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนมากกว่า ผลผลิตที่ได้รับ กล่าวคือ ในปี 1992 มีผลผลิตเพิ่มขึ้นจากปี 1991 50,000 ปอนด์ คิดเป็น 50% ในขณะเดียวกันค่าใช้จ่ายแรงงานทางตรงเพิ่มขึ้นจาก 180,000 ดอลล่าร์ เป็น 350,000 ดอลล่าร์ ในปี 1992 คิดเป็น 94.44 % จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของค่าแรงงานทางตรงเพิ่มขึ้นมากกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของการผลิตทั้งๆ ที่อัตราผลผลิต/ชั่วโมงแรงงานเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่น้อยกว่า ซึ่งอาจเกิดมาจากค่าแรงงานทางตรงต่อชั่วโมงเพิ่มมากขึ้น